

**Bank Olmayan Kredit Təşkilatı
“Embafinans” QSC**

31 dekabr 2019-cu il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorun Hesabatı**

MÜNDƏRİCAT

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Maliyyə Hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat.....	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1	Giriş	5
2	Şirkətin əməliyyat mühiti	5
3	Əsas uçot siyasəti.....	6
4	Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr	12
5	Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	15
6	Yeni uçot qaydaları	15
7	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	16
8	Müştərilərə verilmiş kreditlər	17
9	Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər.....	32
10	İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri	32
11	Sair aktivlər	33
12	Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	34
13	Banklardan alınmış kreditlər	34
14	Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	35
15	Nizamnamə kapitalı	35
16	Sair öhdəliklər	35
17	Faiz gəlirləri və xərcləri	35
18	Haqq və komissiya xərcləri	36
19	İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	36
20	Mənfəət vergisi	36
21	Dividendlər.....	38
22	Səqmətlər üzrə təhlil	38
23	Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	39
24	Kapitalın idarə olunması	48
25	Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər.....	48
26	Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar	48
27	Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi.....	50
28	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	50
29	Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	51
30	1 yanvar 2019-cu il tarixinə qədər icarə əməliyyatlarına tətbiq edilən uçot siyasəti	52

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Bank Olmayan Kredit Təşkilatı "Embafinans" QSC-nin Səhmdarlarına və Rəhbərliyinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Bank Olmayan Kredit Təşkilatı "Embafinans" QSC-nin ("Şirkət") 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Şirkətin maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Şirkətdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Audit yanaşmamız

İcmal

Əhəmiyyətlilik

- Ümumi əhəmiyyətlilik: Vergidən əvvəlki mənfəətin 3%-ni əks etdirən 135 min Azərbaycan manatı ("AZN")

Əsas audit məsələləri

- Müştəilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat

Audit metodologiyamızın bir hissəsi kimi, biz əhəmiyyətlilik dərəcəsini müəyyən etdik və maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi riskini qiymətləndirdik. Xüsusilə, biz rəhbərliyin (məsələn, ehtimalların irəli sürülməsi və qeyri-müəyyən xarakterli gələcək hadisələrin nəzərdən keçirilməsini özündə ehtiva edən əhəmiyyətli uçot təxminləri) subyektiv mülahizələr tətbiq etdiyi sahələri təhlil etmişik. Bütün audit yoxlamalarımızda olduğu kimi, biz, həmçinin rəhbərlik tərəfindən daxili nəzarət sistemində sui-istifadə riskini nəzərdən keçirmiş, eləcə də, digər məsələlərlə yanaşı, fırıldaqçılıq hallarına görə əhəmiyyətli təhriflərə səbəb olan qeyri-obyektivlik əlamətlərinin olub-olmadığını təhlil etmişik.

Biz audit prosedurlarının həcmini bütövlükdə maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirmək məqsədilə kifayət qədər işləri yerinə yetirmək üçün Şirkətin strukturunu, uçot proseslərini və nəzarət vasitələrini, habelə Şirkətin fəaliyyət göstərdiyi sektorun xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq müəyyən etmişik.

Əhəmiyyətlik

Audit prosedurlarının həcmi əhəmiyyətlik dərəcəsindən asılıdır. Audit maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək üçün nəzərdə tutulur. Təhriflər fırıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Peşəkar mülahizəmizə əsasən biz kəmiyyət baxımından müəyyən əhəmiyyətlik dərəcəsini, həmçinin aşağıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi, bütövlükdə maliyyə hesabatları üzrə Şirkət üçün ümumi əhəmiyyətliliyi müəyyən etmişik. Bu göstəricilər və keyfiyyət amilləri sayəsində biz auditin həcmini, habelə audit prosedurlarının məzmununu, müddətini və həcmini müəyyən etmiş və mümkün təhriflərin fərdi və ya məcmu olaraq bütövlükdə maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirmişik.

Ümumi əhəmiyyətlik

135 min AZN

Əhəmiyyətliliyin müəyyən edilməsi

Şirkətin vergidən əvvəlki mənfəətinin 3%-i

Tətbiq edilmiş əhəmiyyətlik dərəcəsinin əsaslandırılması

Biz əsas göstərici kimi "vergidən əvvəlki mənfəəti" seçmək qərarına gəldik, belə ki, bu göstərici kommərsiya təşkilatları üçün ümumi qəbul edilmiş göstəricidir.

Biz bu sektorda fəaliyyət göstərən təşkilatlara tətbiq edilən kəmiyyət baxımından əhəmiyyətlik dərəcəsinə uyğun olaraq 3%-lik əmsal seçmişik.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mülahizəmizə görə cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditi zamanı ortaya çıxan ən əhəmiyyətli məsələlərdir. Bu məsələlər bütövlükdə maliyyə hesabatlarının auditi və hazırkı maliyyə hesabatlarına dair rəyimizin formalaşdırılması zamanı nəzərə alınmış və biz bu məsələlərə dair ayrı rəy bildirmirik.

Əsas audit məsələsi

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyat

Gözlənilən kredit zərərlərinin (ECL) qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərləri gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir.

ECL-in qiymətləndirilməsi Şirkət tərəfindən istifadə olunan dörd parametr əsasında həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan dəyər ("EAD"), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və diskont dərəcəsi ("DR"). Şirkət gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

Şirkət risklər, kredit riskinə məruz qalan dəyər, risklərin azaldılması üsulları, eləcə də proqnoz hadisələri və şəraitlərin onlara göstərə biləcəyi təsirlər barədə ətraflı məlumata əsaslanan təxminlərdən istifadə edir.

Audit riskinin səviyyəsini, müştərilərə verilmiş kreditlərin əhəmiyyətini, ECL-in qiymətləndirilməsində tətbiq olunan mürəkkəbliyə və yüksək mülahizə dərəcəsini nəzərə alaraq, müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyat əsas audit məsələsi hesab edilmişdir.

Bax: Qeyd 4 "Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr" və Qeyd 8 "Müştərilərə verilmiş kreditlər".

Əsas audit məsələsinə dair audit prosedurları necə həyata keçirilmişdir

Biz Şirkətdə ECL-in hesablanması prosesini təhlil etmişik. Bu təhlil ECL üzrə hesablamaların müəyyən edilməsində Şirkət tərəfindən istifadə edilən əsas məlumatları və sistemləri əhatə edir. Biz, həmçinin ECL-in hesablanması üçün Şirkətin tətbiq etdiyi əhəmiyyətli mülahizələr, belə mülahizələri təsdiqləyən məlumatların qənaətbəxşliliyi, eləcə də bu mülahizələr ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin dərəcəsi barədə məlumat əldə etmişik.

Biz rəhbərlik tərəfindən hazırlanan və tətbiq edilən ECL metodologiyasının uyğunluğunu nəzərdən keçirmişik. Bu prosese model riski üzrə parametrlər (PD, LGD və EAD), proqnoz məlumatları, müvafiq çəki əmsalları, mərhələlərin təhlili və ECL-in hesablanması kimi komponentlər daxildir.

Biz aşağıdakılar vasitəsilə PD, LGD və EAD-nin uyğunluğunu qiymətləndirmişik:

- metodologiya və fərziyələrə dair ətraflı məlumatların əldə edilməsi;
- kredit portfelinin seqmentlərə bölünməsinə dair Şirkətin yanaşmasının uyğunluğunun yoxlanılması;
- məlumatların keyfiyyətini, açılma və bağlanma tarixlərini, gecikmə günləri və ödəniş cədvəllərini nəzərdən keçirməklə 12 aylıq PD və bütöv müddət üzrə PD-nin yaradılmasında istifadə edilən Şirkətin modeləşdirmə metodologiyasının, eləcə də proqnoz məlumatların modelə tətbiq edilməsinin uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;
- pul şəklində geri qaytarmanın uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;
- BMHS 9-a uyğun istifadə edilən statistik metodologiyanın uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;
- LGD modeləşdirməsi və kreditlərin ödənilməsinə dair prosedurların yerinə yetirilməsi üçün portfel/seqmentlər üzrə defolt məlumatlarının qənaətbəxşliliyinin müəyyən edilməsi.

Biz müvafiq proqnoz ssenariləri, təyin edilmiş çəki əmsalları, istifadə edilmiş dəyişənlər və əsas ssenarilərlə bağlı ssenarilərin təhlil edilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən metodologiya barədə ətraflı məlumat əldə etmişik.

Biz ECL-in hesablanmasında diskontlaşdırma üçün effektiv faiz dərəcəsindən (EIR) istifadə edilməsi məntiqinə dair məlumat əldə etmişik.

Biz müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərəri üçün ehtiyatlara dair maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlanmış məlumatları nəzərdən keçirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fərqlilik və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Şirkəti ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesində nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fərqlilik və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fərqlilik və ya səhv nəticəsində yaranırsa bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mülahizə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fərqlilik və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fərqlilik nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fərqlilikə gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Şirkətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixində əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

Biz, həmçinin korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə müstəqillik ilə bağlı müvafiq etik normalara riayət etdiyimiz barədə bəyanat verir və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün münasibətlər və digər məsələlər, habelə zəruri hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri barədə məlumat veririk.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin nəzərinə çatdırılmış məsələlər arasında biz cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditi üçün ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən də əsas audit məsələlərini müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi və ya çox nadir hallarda, məsələ haqqında rəyimizdə açıqlamanın verilməsinin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyi hallar istisna olmaqla, bu məsələni rəyimizdə təsvir edirik.

Audit nəticəsində dərc olunan hazırkı müstəqil auditor hesabına görə cavabdeh layihə üzrə partnyor Fəxri Mustafayevdir.

Price waterhouse Coopers Audit Azerbaijan LLC

20 may 2020-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

“BOKT Embafinans” QSC
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	229,976	194,567
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	34,988,897	23,434,041
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	9	5,026,997	5,279,023
İstifadə hüquqlu aktivlər	10	369,596	-
Sair aktivlər	11	1,467,330	737,098
CƏMİ AKTİVLƏR		42,082,796	29,644,729
ÖHDƏLİKLƏR			
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	12	4,026,353	2,791,816
Banklardan alınmış kreditlər	13	18,034,858	9,665,078
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	14	365,585	500,950
İcarə öhdəlikləri		326,748	-
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		510,665	412,979
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	20	39,721	45,232
Sair öhdəliklər	16	2,845,645	2,047,278
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		26,149,575	15,463,333
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı		10,000,000	10,000,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		5,933,221	4,181,396
CƏMİ KAPİTAL		15,933,221	14,181,396
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		42,082,796	29,644,729

20 may 2020-ci il tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Samir İsgəndərov
İdarə Heyətinin Sədri

Elnur Kazımov
Maliyyə Direktoru

“BOKT Embafinans” QSC**Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat**

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2019	2018
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəliri	17	9,919,256	6,885,353
Faiz və oxşar xərclər	17	(2,118,433)	(1,263,032)
Xalis faiz marjası və oxşar gəlirlər		7,800,823	5,622,321
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	8	(79,347)	(65,263)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz marjası və oxşar gəlirlər		7,721,476	5,557,058
Haqq və komissiya gəlirləri		112,688	111,632
Haqq və komissiya xərcləri	18	(534,797)	(226,322)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi		963	565
üzrə zərər çıxılmaqla gəlir			
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	19	(3,151,330)	(3,140,368)
Vergidən əvvəlki mənfəət		4,149,000	2,302,565
Mənfəət vergisi xərci	20	(897,175)	(475,271)
İl üzrə mənfəət		3,251,825	1,827,294
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		3,251,825	1,827,294

“BOKT Embafinans” QSC
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq		10,000,000	2,804,102	12,804,102
İl üzrə mənfəət			1,827,294	1,827,294
2018-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir			1,827,294	1,827,294
Ödənilmiş dividendlər	21		(450,000)	(450,000)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq		10,000,000	4,181,396	14,181,396
İl üzrə mənfəət			3,251,825	3,251,825
2019-cu il üzrə cəmi məcmu gəlir			3,251,825	3,251,825
Ödənilmiş dividendlər	21		(1,500,000)	(1,500,000)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq		10,000,000	5,933,221	15,933,221

“BOKT Embafinans” QSC
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2019	2018
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		11,517,037	4,931,212
Ödənilmiş faizlər		(2,086,017)	(1,165,221)
Alınmış haqq və komissiyalar		112,688	111,632
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(534,797)	(226,322)
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri		(2,715,693)	(2,765,093)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(805,000)	(90,000)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) pul vəsaitlərinin hərəkəti		5,488,218	796,208
<i>Xalis artım:</i>			
- müştərilərə verilmiş kreditlərdə		(12,553,032)	(7,807,875)
- sair aktivlərdə		(714,075)	(160,279)
<i>Xalis artım:</i>			
- sair öhdəliklərdə		80,291	2,157,414
- tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlərdə		(135,365)	393,253
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(7,833,963)	(4,621,279)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması		(130,900)	(31,750)
Əmlak və avadanlıqların silinməsindən daxilolmalar		629	-
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(130,271)	(31,750)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Banklardan alınmış kreditlər üzrə gəlirlər		36,041,672	16,477,292
Banklardan alınmış kreditlərin qaytarılması		(27,722,992)	(14,169,979)
Korporativ istiqrazların emissiyası		4,385,996	3,000,000
Korporativ istiqrazların ödənilməsi		(3,205,996)	(180,000)
Ödənilmiş dividendlər		(1,500,000)	(450,000)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		7,998,680	4,677,313
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		963	(565)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım		35,409	23,719
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		194,567	170,848
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		7	194,567

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1 Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq “BOKT Embafinans” QSC (“Şirkət”) üçün hazırlanmışdır.

Şirkət Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir.

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə Şirkətin səhmdarları haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

Səhmdarlar	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Cənab Elşad Abbasov İnşalla oğlu	60%	60%
Cənab Məşhur Məmmədov Şahbaz oğlu	40%	40%
Cəmi	100%	100%

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə Şirkətin son nəzarətədiçi tərəfi cənab Elşad Abbasovdur.

Şirkətin əsas fəaliyyəti. “Embafinans” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (“Şirkət”) 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikasında təsis edilmiş bank olmayan kredit təşkilatıdır. Şirkət Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (“ARMB”) tərəfindən verilmiş BKT-10 sayılı xüsusi lisenziya əsasında fəaliyyət göstərir və ARMB tərəfindən tənzimlənir. Şirkət əsasən fiziki şəxslərə öz əlaqəli tərəfi olan “Embawood” MMC-dən mebel və digər məişət avadanlıqları almaq üçün kreditlər verir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə belə kreditlər müştərilərə verilmiş ümumi kreditlərin 51%-ni (31 dekabr 2018: 73%) təşkil etmişdir. Bu lisenziya Şirkətə təminat şəklinə nağd depozitlər və belə depozitlər formasında təminatlar əldə etmək hüququ vermir.

Şirkətin hüquqi və faktiki ünvanı. Şirkətin hüquqi və faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir:

A. Abbasov küçəsi 73E, AZ1141

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda Azərbaycan manatı ilə (“AZN”) təqdim edilir.

2 Şirkətin əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas müəyyən xüsusiyyətlər müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək inkişafı və sabitliyi hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

Neft qiymətlərindəki azalma və milli valyutanın əsas xarici valyutalara qarşı devalvasiyasının nəticəsi olaraq 2016-cı ildə kəskin iqtisadi böhrandan sonra hökumət uzunmüddətli iqtisadi sabitliyi və dayanıqlığı təmin etmək üçün islahatları sürətləndirmişdir. İnstitusional dəyişiklikləri əhatə edən iqtisadi islahatlara əsasən inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı olmuş və xarici sektorda müsbət tendensiyalar yaranmışdır.

Bir sıra qeyri-sabit sistem risklərinə baxmayaraq, borcların ödənilməsi ilə yanaşı bank sektorunun sabitliyi də təmin edilmişdir. “Fiziki şəxslərin problemlı kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının icrası fiziki şəxslərin borclarının ödənilməsi və vaxtı keçmiş kredit borclarının restrukturizasiyasına gətirib çıxarmış, eləcə də bank sektorunda problemlı kreditlər məsələsinin həllini təmin etmişdir.

2019-cu il ərzində beynəlxalq reyting agentlikləri Azərbaycanın kredit reytingini sabit saxlayıb. İyul ayında Moody's agentliyi Azərbaycanın bank sistemi üzrə proqnozunu “sabit”-dən “müsbət” səviyyəyə yüksəldib. Agentlik Azərbaycanın iqtisadi artımının və əvəzsiz dövlət dəstəyinin bank sektoruna müsbət proqnoz verilməsinə təsir edən əsas amillər hesab edir. Dünya Bankının “Doing Business 2020” hesabatına əsasən “Biznes qurmağın asanlığı” indeksi üzrə Azərbaycanın mövqeyi 34-ə yüksəlib.

2 Şirkətin əməliyyat mühiti (davamı)

Şirkətin rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Şirkətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür. Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3 Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanımaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına (“BMHS”) uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. 1 yanvar 2019-cu il tarixindən BMHS 16-ya (*İcarə*) keçidlə əlaqədar uçot siyasətində baş verən dəyişikliklərdən başqa, həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (Qeyd 5). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə qədər icarə əməliyyatlarına tətbiq edilən uçot siyasəti Qeyd 30-da göstərilir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. *Ədalətli dəyər* qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktivini satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AC) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərler istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. Bütün maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları (“standart şərtlər” əsasında alış və satışlar), Şirkətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Şirkətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Şirkət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Şirkətin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Şirkətin nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Şirkətin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması”) və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması”) olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri “digər” biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Şirkət pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili).

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Şirkət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Şirkət amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (ECL) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Şirkət hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc alətləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Şirkət maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Şirkət ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yeni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Şirkət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 23-də təqdim edilir. Şirkət maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Şirkət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 23-də izah edilir. Həmin Qeyddə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Şirkət tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Şirkətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Şirkət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Şirkət müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Şirkət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Şirkət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda.

Qarşı tərəf satışa məhdudiyətlər qoymadan aktivi tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yeni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan banklararası depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyət qoyulmuş vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə nağd pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər. Müştərilərə verilmiş kreditlər müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Şirkət tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Şirkət müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Şirkət tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası Qeyd 23-də göstərilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərler çıxılmaqla ilkin dəyerdə uçota alınır.

Kiçik həcmli təmir və xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitalaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərində qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir.

Əmlak və avadanlıqların silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərəre daxil edilir (sair əməliyyat gəlirləri və ya xərclərinin tərkibində).

Amortizasiya. Əmlak üzrə amortizasiya düz xətt metoduna əsasən, yeni aşağıda göstərilədiyi kimi, əsas vəsaitlərin təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	<u>Faydalı istifadə müddəti</u>
Binalar	25 il
Kompüter və avadanlıqlar	5 il
Nəqliyyat vasitələri	5 il

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Şirkət tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Şirkət aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyirsə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Şirkətin qeyri-maddi aktivləri müəyyən edilmiş faydalı istifadə müddətinə malik olub əsasən kapitalaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitalaşdırılır. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitalaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (5-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

1 yanvar 2019-cu il tarixindən Şirkətin icarəyə götürən qisminde çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu. Şirkət ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri Şirkətin icarəyə götürülmüş aktivləri istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə sabit olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərəre aid edilir. İlkin dəyərlə tanınan istifadə hüquqlu aktiv onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərlə qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətə sabit ödənişlər daxil olmaqla).
- indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəyə götürən tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- icarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alışı hüququnun istifadə ediləcəyi qiymət,
- icarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə hüququnu istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda icarəyə götürənin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi icarəyə götürənin oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüquqlu aktivin dəyərində oxşar məbləğdə aktiv əldə etməsi üçün eyni müddət və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

İstifadə hüquqlu aktivlər aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərlə qiymətləndirilir:

- icarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- bütün ilkin birbaşa xərclər;
- bərpa xərcləri.

İcarə müddətini müəyyən edərkən Şirkətin rəhbərliyi icarənin uzadılması və ya icarənin ləğv edilməsi hüquqlarının istifadəsi üçün iqtisadi stimula yaradan bütün fakt və şərtləri nəzərə alır. İcarənin uzadılması hüquqları (və ya icarənin ləğv edilməsi hüququnun istifadəsi müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətini uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslı şəkildə əminlik olduqda icarə müddətinə daxil edilir.

Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

1 yanvar 2019-cu il tarixinə qədər Şirkətin icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi əməliyyat icarəsi müqavilələrinin uçotu. Şirkət aktivin mülkiyyət hüququ ilə bağlı bütün risk və faydaların əsas etibarilə icarəyə verəndən Şirkətə ötürülməsini nəzərdə tutmayan icarə müqaviləsində icarəyə götürən qismində çıxış etdikdə, ümumi icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən il üzrə mənfəət və ya zərərdə (icarə xərcləri kimi) tanınır.

Şirkətin icarəyə verən qismində çıxış etdiyi əməliyyat icarəsi müqavilələrinin uçotu. Aktivlər əməliyyat icarəsinə verildikdə alınacaq icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə icarə gəliri kimi tanınır.

Banklardan alınmış kreditlər. Banklardan alınmış kreditlər rezident və qeyri-rezident banklardan, eləcə də digər maliyyə institutlarından müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri və sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə cəlb edilmiş kreditlər daxildir. Banklardan alınmış kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərlə qeydə alınır.

Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər. Şirkət öz tərəfdaşlarından mebel və digər məişət avadanlıqlarını almaq üçün müştərilərə müəyyən edilmiş müddətə və faiz dərəcəsi ilə kreditlər verir. Malların nağd qiyməti kreditin verildiyi tarixdə və ya sonrakı tarixdə birbaşa olaraq tərəfdaşlara köçürülür. Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızlar. Buraxılmış borc qiymətli kağızlar Şirkət tərəfindən emissiya edilmiş istiqrazlardan ibarətdir. Buraxılmış borc qiymətli kağızlar amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə sair məcmu gəlirlərdə qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, məcmu gəlirlərdə qeydə alınır.

Cari il üzrə mənfəət vergisi cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkən uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla).

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Şirkətin qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən qiymətləndirilir. Rəhbərlik Şirkətin vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında tanınır.

Dividendlər. Dividendlər elan olunub təsdiqləndiyi dövrdə kapitalda qeydə alınır. Hesabat dövründən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının təsdiqlənməsindən əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat “hesabat tarixindən sonrakı hadisələr” qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Şirkətin yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan qanunvericiliyində cari ilin xalis mənfəəti bölüşdürmənin əsası kimi müəyyən edilir.

Faiz gəlir və xərcinin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zamanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Şirkət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Şirkətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Şirkət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri FVTPL kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Faiz gəlirləri dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərində effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirlərini hesablayarkən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

Haqq və komissiya gəlirləri. Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Şirkət tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Belə gəlirlərə üçüncü şəxslərin adından kreditlər üzrə xidməti haqqı və s. daxildir. Dəyişən ödənişlər rəhbərliyin fikrincə əhəmiyyətli dərəcədə geri qaytarılmayacağı ehtimalı yüksək olan məbləğdə tanınır.

Sair haqq və komissiya gəlirləri Şirkət öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir. Belə gəlirlərə müştəri adından xarici valyutanın satışı və ya alışının təşkili üçün ödənişlər, ödənişlərin emalı haqqı, nağd pul hesablaşmaları üçün ödənişlər, pul vəsaitlərinin toplanması və ya ödənilməsi və yaxud kreditlərin, səhmlərin və ya digər qiymətli kağızların əldə edilməsi, habelə biznesin alınması və ya satılması kimi əməliyyatlarda üçüncü tərəfin adından danışıqların aparılması və ya danışıqlarda iştirak üçün komissiya və haqlar daxildir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Şirkətin funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutasıdır. Şirkətin funksional və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Monetar aktiv və öhdəliklər ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Şirkətin funksional valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin ARMB-nin ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Şirkətin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə (xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi) tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay alətləri ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir.

Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə ABŞ dolları ilə ifadə olunmuş xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN (2018: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivini realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

İşçi heyəti ilə bağlı xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Şirkətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Şirkətin yerli qanunvericiliyə uyğun müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Şirkət maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 23-də təqdim edilir. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin defolt ehtimalına təsiri, bu dəyişənlərdəki dəyişikliklərin defolt səviyyəsinə tarixən təsiri olduğunu aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Bu yanaşma (verilmiş portfel üçün statistik baxımından uyğun olduğu halda) marjinal PD əyrilərini müəyyən zaman anına uyğunlaşdırmaq üçün (mümkün səviyyəyə qədər) istifadə olunur. Defolt ehtimalı müəyyən zaman anında baş verən və gecikmiş ola biləcək cari və ya əvvəlki makroparametrlərlə əsaslandırılmış şəkildə əlaqəli ola bilən birdəfəlik hadisədir. Daha uzun müddət üçün proqnozlar kifayət qədər dəqiq olmadığına görə növbəti 4 il üçün makroiqtisadi funksiya və məlumatlardan istifadə edilmişdir.

Defolt vəziyyətindən sonrakı bərpa prosesi dəyişən iqtisadi şəraitdə bir neçə il ərzində davam etdiyinə görə defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) ilə makroparametrlər arasındakı əlaqə adətən çox zəif olur və əhəmiyyətli hesab edilmir.

Defolta məruz qalan dəyər (EAD) cari balans dəyəri və gözlənilən ödənişlərdən yarandığına görə bu parametr heç bir makro təsire məruz qalmır.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə ECL səviyyəsinə uyğun olan ən əhəmiyyətli proqnoz fərziyyələri və onların çəki əmsalları aşağıda göstərilir:

Dəyişən	Ssenari	Çəki əmsali	Fərziyyələr:			
			2020	2021	2022	2023
ÜDM artım tempi	Neytral	33.3%	112.3	111.2	110.0	108.7
	Optimist	33.3%	118.1	119.6	121.1	120.2
	Pessimist	33.3%	106.5	102.7	99.0	97.3

31 dekabr 2018-ci il tarixinə fərziyyələr və onların çəki əmsalları aşağıda göstərilir:

Dəyişən	Ssenari	Çəki əmsali	Fərziyyələr:			
			2019	2020	2021	2022
ÜDM artım tempi	Neytral	33.3%	113.5	112.3	111.2	110.0
	Optimist	33.3%	116.6	118.1	119.6	121.1
	Pessimist	33.3%	110.4	106.5	102.7	99.0

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Şirkət hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivi üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Şirkət əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Şirkət defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnoz məlumatlarını fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 23-ə baxın.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri biznes model əsasında təsnifləşdirilir. Biznes modeli qiymətləndirərkən rəhbərlik birləşmə səviyyəsini və maliyyə alətləri üzrə portfelleri müəyyən etmək üçün mülahizələrdən istifadə etmişdir. Satış əməliyyatlarını qiymətləndirərkən Şirkət onların əvvəlki dövrlərdə baş vermə tezliyini, müddətini və dəyərini, satış səbəblərini və gələcək satışlar ilə bağlı gözləntiləri nəzərə alır. Kredit keyfiyyətinin pisləşməsinə görə potensial zərərlərin azaldılmasına yönəldilmiş satış əməliyyatları “pul axınlarının əldə edilməsi” biznes modelinə uyğun hesab edilir. Kredit riskinin idarə olunması tədbirləri ilə bağlı olmayan ödəmə müddətinə qədər həyata keçirilən digər satışlar da nadir hallarda baş verməsi və dəyərinin ayrılıqda və ya məcmu olaraq əhəmiyyətli olmaması şərtinə, “pul axınlarının əldə edilməsi” biznes modelinə uyğun hesab edilir. Şirkət satış əməliyyatlarının əhəmiyyətini satışların həcmi ilə portfelin orta müddəti ərzində biznes modeli qiymətləndirilən portfelin dəyərini müqayisə etməklə qiymətləndirir. Bundan əlavə, yalnız “stress” ssenarilərdə və ya Şirkətin nəzarətində olmayan, təkrar baş verməyən və Şirkət tərəfindən proqnozlaşdırıla bilməyən ayrıca hadisə ilə bağlı gözlənilən maliyyə aktivlərinin satışı biznes modelin məqsədi ilə əlaqəli olmayan satış əməliyyatı hesab olunur və müvafiq maliyyə aktivlərinin təsnifatına təsir göstərmir.

“Pul axınlarının əldə edilməsi və satılması” biznes modelində aktivlərin pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanması nəzərdə tutulsa da, aktivlərin biznes modelin məqsədlərinə (likvidlik ehtiyaclarının idarə olunması, müəyyən faiz gəlirlərinin əldə edilməsi və ya maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivlərin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin müddəti ilə uyğunlaşdırılması) nail olmaq üçün satışı onun tərkib hissəsi hesab edilir.

Digər kateqoriyaya əsasən satış vasitəsilə mənfəət əldə etmək üçün nağd pul axınlarının reallaşdırılması məqsədilə idarə olunan maliyyə aktivləri üzrə portfeller daxildir. Bu biznes model adətən müqavilədə nəzərdə tutulan pul axınlarının əldə edilməsi ilə əlaqəlidir.

Pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri (“SPPI”) meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivi üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün mülahizələrin irəli sürülməsi tələb edilir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Pulun zaman dəyəri elementi aşağıdakı hallarda dəyişdirilə bilər, məsələn, müqavilə üzrə faiz dərəcəsi mütləq olaraq dəyişdikdə, lakin bu dəyişikliyin müddəti borc aləti üzrə faiz dərəcəsinin qüvvədə olduğu müddətə uyğun gəlmədikdə (məsələn, kredit üç aylıq banklararası faiz dərəcəsinə əsaslanır, lakin həmin faiz dərəcəsi hər ay dəyişdirilir). Pulun zaman dəyərinin dəyişdirilməsi effekti hər bir dövrdə və məcmu olaraq maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində müvafiq alət üzrə nağd pul axınlarını yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olan pul axınlarından ibarət baza borc aləti ilə müqayisə etməklə qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə maliyyə bazarlarında baş verə bilən əsaslandırılmış mümkün maliyyə stress-senariləri daxil olmaqla, bütün əsaslandırılmış mümkün senarilər üçün həyata keçirilmişdir. Ssenaridə nəzərdə tutulan nağd pul axınları bazadan əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə, qiymətləndirilən alət üzrə pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun gəlmir və maliyyə aləti sonradan FVTPL kateqoriyasında qeydə alınır.

Şirkət müqavilə üzrə pul axınlarının müddətini və ya məbləğini dəyişən müqavilə şərtlərini müəyyən etmiş və nəzərdən keçirmişdir. Pul axınları o halda yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun hesab edilir ki, kreditin şərtlərinə görə onu vaxtından əvvəl ödəmək mümkün olsun, vaxtından əvvəl ödənilən məbləğ əsas borcu və hesablanmış faizləri, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyanı özündə əks etdirsin. Aktiv üzrə əsas məbləğ əsas borc üzrə sonrakı ödənişlər (yəni, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə müəyyən edilmiş faizsiz ödənişləri) çıxılmaqla, ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə bərabərdir. Bu qaydada istisna hal olaraq standart, həmçinin qabaqcadan ödəniş elementlərinə malik olan alətlərə yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olmaq üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməyə imkan yaradır: (i) aktiv mükafat və ya güzəştə verildikdə (ii) qabaqcadan ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal dəyərdən və hesablanmış faizlərdən, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyadan ibarət olduqda və (ii) ilkin tanınma zamanı vaxtından əvvəl ödəniş elementinin ədalətli dəyəri əhəmiyyətsiz olduqda.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Maliyyə aktivləri müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq modifikasiya edildikdə (məs: onların şərtlərinə yenidən baxıldıqda), Şirkət bu modifikasiyanın əhəmiyyətli olub olmadığını və ilkin aktivin tanınmasının dayandırılmasına və yeni aktivin ədalətli dəyərə tanınmasına gətirib çıxarmalı olub-olmadığını qiymətləndirir. Bu qiymətləndirmə əsasən müvafiq uçot siyasətində qeyd olunan keyfiyyət amillərinə əsaslanır və əhəmiyyətli mülahizələrin tətbiq olunmasını tələb edir. Xüsusilə, Şirkət şərtlərinə yenidən baxılmış dəyərsizləşmiş kredit müqavilələrinin tanınmasının dayandırılması, eləcə də yeni tanınmış kreditlərin ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşmiş kreditlər kimi nəzərdən keçirilməsi kimi məsələlərə dair qərar qəbul edərkən mülahizə irəli sürür. Tanınmanın dayandırılması zərurəti ilə bağlı qərar belə modifikasiya nəticəsində risk və faydaların, yəni, gözlənilən pul axınlarının (müqavilədə nəzərdə tutulmayan pul axınları) dəyişməsindən asılıdır. Rəhbərlik belə kreditlərin modifikasiyası nəticəsində risk və faydaların dəyişmədiyini və buna görə də mahiyyət etibarilə bütün bu dəyişikliklərin və kreditlərin tanınmasının dayandırılmadığını və dəyərsizləşmiş kreditlər mərhələsindən yenidən təsnifləşdirilmədiyini müəyyən etmişdir.

Maliyyə aktivlərinin silinmə siyasəti. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Şirkətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Şirkət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan pul axınlarının müəyyən edilməsi mülahizə tələb edir. Rəhbərlik bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan aktivlər üçün aşağıdakı amilləri nəzərdən keçirmişdir: likvidasiya prosesi və ya müflis olma proseduru, təminatın ədalətli dəyərinin onun Şirkətin mülkiyyətinə keçməsi və ya məcburi şəkildə alınması üçün işlərin tamamlanmasına çəkilən xərclərdən az olması.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması. Şirkət adi fəaliyyət gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. BMHS 9-a uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərde tanınmalıdır. Lakin həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat Qeyd 28-də açıqlanır.

İcarə müddətinin müəyyən edilməsi. Şirkət müqaviləyə xitam verilməsi ilə bağlı bir tərəfin digərinə 3 ay əvvəl hər hansı bildiriş göndərməyəcəyi halda avtomatik olaraq yenilənən müddətsiz müqavilələr əsasında üçüncü tərəflərdən ofis sahələri icarəyə götürür. Şirkət belə müqavilələr üzrə ləğv etmə hüququ olmayan icarə müddətini müəyyən edərkən müqavilələrə xitam veriləcəyi halda tətbiq ediləcək cərimələri, o cümlədən icarəyə götürülmüş əmlakın əsaslı təmiri, yerdəyişmə xərcləri və ya binaların Şirkətin fəaliyyəti üçün əhəmiyyəti kimi iqtisadi antistimulları nəzərə alır. Bunun nəticəsində dəyəri əhəmiyyətli olan ofis sahələrinin icarə müddəti 5 il müəyyən edilmişdir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

BMHS 16-ya (“İcarə”) keçid. Şirkət 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən BMHS 16-nı müəyyən sadələşmələr və istisnalar ilə birlikdə retrospektiv qaydada tətbiq etmişdir və BMHS 16-da nəzərdə tutulan keçid müddəalarına uyğun olaraq 2018-ci hesabat dövrü üzrə müqayisəli məlumatları dəyişdirməmişdir.

BMHS 16-ya keçid zamanı Şirkət daha əvvəl BMS 17-nin (“İcarə”) müddəalarına uyğun olaraq “əməliyyat icarəsi” kimi təsnifləşdirdiyi icarə müqavilələri üzrə öhdəlikləri tanımamışdır. Belə ki, 1 yanvar 2019-cu il tarixinə əməliyyat icarəsi üzrə bütün öhdəliklər qısamüddətli icarə öhdəlikləri kimi uçota alınmışdır.

BMHS 16-nı ilk dəfə tətbiq edərkən Şirkət bu standartda nəzərdə tutulan aşağıdakı praktik istisnalardan istifadə etmişdir:

- dəyersizləşmə təhlilinin aparılmasına alternativ olaraq icarə müqavilələrinin yükümlüüyü ilə bağlı əvvəlki qiymətləndirmələrə etibar edilməsi - 1 yanvar 2019-cu il tarixinə yükümlü müqavilələr mövcud olmamışdır;
- 1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalan icarə müddəti 12 aydan az olan əməliyyat icarəsinin qısamüddətli icarə öhdəliyi kimi uçota alınması;
- icarə müqaviləsində icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi hüquqları nəzərdə tutulduqda icarə müddətinin müəyyən edilməsi zamanı əvvəlki dövrün məlumatlarından istifadə edilməsi.

Şirkət standartın ilk dəfə tətbiq olunduğu tarixdə müqavilənin özünün və ya ayrı-ayrı komponentlərinin icarə müqaviləsi olub-olmadığını yenidən qiymətləndirməmək qərarına gəlmişdir. Bunun əvəzində Şirkət BMS 17 (“İcarə”) və BMHŞK 4-ə (“Müqavilədə icarə elementinin mövcudluğunun müəyyən edilməsi”) uyğun olaraq, yeni standartda keçməzdən əvvəl bağlanmış müqavilələrin qiymətləndirilməsinə əsaslanır.

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2019-cu il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Şirkətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMHŞK 23 “Mənfəət vergisinin uçotundan yaranan qeyri-müəyyənlik” (7 iyun 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 9-a dəyişikliklər - “Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan vaxtından əvvəl həyata keçirilmiş ödənişlərin xüsusiyyətləri” (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMS 28-ə dəyişikliklər “Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli iştirak payları” (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 3, BMHS 11, BMS 12 və BMS 23-ə dəyişikliklər - 2015-2017-ci illər üzrə BMHS-lərin təkmilləşdirilməsi (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMS 19-a dəyişikliklər “Pensiya planının dəyişdirilməsi, azaldılması və tənzimlənməsi” (7 fevral 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Şirkət tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması üzrə Konseptual Əsaslara Düzəlişlər (29 mart 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş Konseptual Əsaslara qiymətləndirməyə dair yeni bölmə, hesabatlarda maliyyə nəticələrinin əks etdirilməsinə dair tövsiyələr, təkmilləşdirilmiş anlayışlar və tövsiyələr (xüsusilə, öhdəliklər ilə bağlı anlayış) və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında idarəetmə rolu, ehtiyatlılıq və qiymətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənlik kimi mühüm məsələlərin izahı daxildir.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMHS 3-ə dəyişikliklər - Biznes anlayışı (22 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik hesabat dövrünün əvvəlindən həyata keçirilən satınalmalar üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər biznes anlayışını dəyişdirir. Biznes resurslardan və birlikdə nəticə yaratmaq imkanı formalaşdıran əsas proseslərdən ibarətdir. Yeni təlimat erkən inkişaf mərhələsində olan və nəticə əldə etməyən şirkətlər də daxil olmaqla, resursların və əsas prosesin mövcudluğunu müəyyən etməyə imkan verən sistemi özündə əks etdirir. Müəssisənin biznes hesab edilməsi üçün heç bir nəticə olmadıqda, mütəşəkkil işçi qüvvəsi olmalıdır. "Nəticə" anlayışı müştərilərə təqdim edilən mallara və göstərilən xidmətlərə, eləcə də investisiya gəlirləri və digər gəlirlərin yaradılmasına diqqəti yönəltmək, xərclərin və digər iqtisadi faydaların azaldılması şəklində nəticələri nəzərə almamaq üçün məhdudlaşdırılmışdır. Bundan əlavə, bazar iştirakçılarının çatışmayan elementləri əvəz etməsi və ya əldə edilmiş biznesi və aktivləri inteqrasiya etməsi imkanının qiymətləndirilməsi artıq tələb olunmur. Müəssisə "konsentrasiya testi" tətbiq edə bilər. Əldə edilmiş ümumi aktivlərin ədalətli dəyəri bütövlükdə praktiki olaraq vahid aktiv (yaxud oxşar aktivlər qrupu) şəklində konsentrasiya edildiyi halda, əldə edilmiş aktivlər biznes hesab edilməyəcəkdir.

BMS 1 və BMS 8-ə dəyişikliklər - Əhəmiyyətlik anlayışı (31 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər bundan əvvəlki BMHS standartlarında qeyd olunan anlayışa dair tövsiyələri əlavə etməklə, əhəmiyyətlik anlayışı və onun tətbiq olunma qaydasını izah edir. Bundan əlavə, həmin anlayışın izahı təkmilləşdirilmişdir. Dəyişikliklər, həmçinin əhəmiyyətlik anlayışının bütün BMHS standartlarında uyğun şəkildə istifadəsini təmin edir. Məlumat o halda əhəmiyyətli hesab olunur ki, onun ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarında təqdim edilməməsi, təhrif olunması və ya anlaşılıqlığının çətinləşdirilməsinin əsas istifadəçilərin xüsusi olaraq hesabat verən müəssisəyə aid olan maliyyə məlumatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir etmə ehtimalı əsaslandırılmış şəkildə gözlənilsin. Qəbul edildikdən sonra aşağıdakı digər yeni uçot qaydalarının Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir:

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Nağd pul	13,599	11,916
Tələb edilənədək bank qalıqları	216,377	182,651
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	229,976	194,567

31 dekabr 2019-cu il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Şirkətin kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 23-də təsvir edilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək bank qalıqları	Cəmi
- Yüksək dərəcə	154,279	154,279
- Orta dərəcə	57,742	57,742
- Xüsusi monitoring tələb edir	4,356	4,356
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	216,377	216,377

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək bank qalıqları	Cəmi
- Yüksək dərəcə	123,088	123,088
- Orta dərəcə	55,080	55,080
- Xüsusi monitorinq tələb edir	4,483	4,483
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	182,651	182,651

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Şirkət pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 22-də göstərilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 28-də açıqlanır.

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən kreditlərin ümumi balans dəyəri	35,859,125	24,224,922
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(870,228)	(790,881)
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri	34,988,897	23,434,041

31 dekabr 2019 və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən kreditlərin ümumi balans dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2019			31 dekabr 2018		
	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər</i>						
KOS kreditləri	788,334	(65,755)	722,579	478,090	(53,973)	424,117
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>						
Daşınmaz əmlak kreditləri	954,737	(24,248)	930,489	39,642	(124)	39,518
İstehlak kreditləri	34,080,864	(780,126)	33,300,738	23,692,318	(736,749)	22,955,569
Biznes kreditləri	35,190	(99)	35,091	14,872	(35)	14,837
Cəmi müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər	35,859,125	(870,228)	34,988,897	24,224,922	(790,881)	23,434,041

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Hüquqi şəxslərə verilmiş kredit növlərinin daha ətraflı təsviri aşağıda göstərilir:

- KOS kreditləri – Şirkət kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərini işçilərin sayına və illik dövriyyəsinə əsasən müəyyən edir.

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə müştərilərə verilmiş kreditlər üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyatda və ümumi amortizasiya olunmuş dəyərdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
KOS kreditləri								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	659	-	53,314	53,973	335,621	-	142,469	478,090
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçümlər:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr ərzində verilmiş	4,321	-	-	4,321	552,095	-	37,225	589,320
Dövr ərzində tanınması	(322)	-	-	(322)	(279,143)	-	-	(279,143)
Dayandırılmış	(239)	-	8,022	7,783	68	-	-	68
Digər dəyişikliklər	(239)	-	8,022	7,783	68	-	-	68
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	3,760	-	8,022	11,782	273,020	-	37,225	310,245
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	4,419	-	61,336	65,755	608,641	-	179,694	788,335

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
KOS kreditləri								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	2,918	-	-	2,918	509,179	-	-	509,179
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(367)	-	367	-	(142,469)	-	142,469	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr ərzində verilmiş	426	-	52,947	53,373	180,621	-	-	180,621
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(505)	-	-	(505)	(211,710)	-	-	(211,710)
Digər dəyişikliklər	(1,813)	-	-	(1,813)	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(2,259)	-	53,314	51,055	(173,558)	-	142,469	(31,089)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	659	-	53,314	53,973	335,621	-	142,469	478,090

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Daşınmaz əmlak kreditləri								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	124	-	-	124	39,642	-	-	39,642
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr ərzində verilmiş	24,249	-	-	24,249	954,737	-	-	954,737
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(124)	-	-	(124)	(39,642)	-	-	(39,642)
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	24,125	-	-	24,125	915,095	-	-	915,095
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	24,249	-	-	24,249	954,737	-	-	954,737

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizlənmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizlənmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Daşınmaz əmlak kreditləri								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyərsizlənmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr ərzində verilmiş	124	-	-	124	39,642	-	-	39,642
Dövr ərzində tanınması	-	-	-	-	-	-	-	-
Dayandırılmış	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	124	-	-	124	39,642	-	-	39,642
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	124	-	-	124	39,642	-	-	39,642

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
İstehlak kreditləri								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	53,870	15,909	663,527	733,306	22,735,123	75,874	881,321	23,692,318
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçümlər:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(1,162)	1,162	-	-	(134,336)	134,336	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(4,928)	(9,872)	14,800	-	(428,470)	(46,268)	474,738	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	737	(737)	-	-	3,344	(3,344)	-	-
Dövr ərzində verilmiş	59,396	24,083	213,639	297,118	31,695,302	98,591	340,328	32,134,221
Dövr ərzində tanınması	(34,359)	(5,300)	(168,916)	(208,575)	(21,186,579)	(126,695)	(421,963)	(21,735,237)
dayandırılmış	(10,328)	-	(34,838)	(45,166)	(20,710)	62	10,209	(10,439)
Digər dəyişikliklər								
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	9,356	9,336	24,685	43,377	9,928,551	56,682	403,312	10,388,545
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	63,226	25,245	688,212	776,683	32,663,674	132,556	1,284,633	34,080,863

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
İstehlak kreditləri								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	24,824	4,013	693,863	722,700	14,960,909	20,009	880,796	15,861,714
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçümlər:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(304)	304	-	-	(7,722)	7,722	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(1,026)	(2,091)	3,117	-	(51,488)	(8,892)	60,380	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	325	(325)	-	-	-	-	-	-
Dövr ərzində verilmiş	52,576	15,605	55,423	123,604	22,405,810	68,152	107,519	22,581,481
Dövr ərzində tanınması	(19,082)	(1,597)	(57,795)	(78,474)	(14,508,955)	(35,851)	(206,716)	(14,751,522)
dayandırılmış	(3,443)	-	(31,081)	(34,524)	(63,431)	24,734	39,342	645
Digər dəyişikliklər								
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	29,046	11,896	(30,336)	10,606	7,774,214	55,865	525	7,830,604
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	53,870	15,909	663,527	733,306	22,735,123	75,874	881,321	23,692,318

Şirkət mövcud olan partnyorluq münasibətlərini ikitərəfli formada sadələşdirmək üçün 2019-cu il ərzində “Optimal Electronics” şirkətinin ədalətli dəyəri 15,573,343 AZN olan sağlam müştəri portfelinə maliyyələşdirmişdir. Bu kreditlərin ödəniş qrafikinə əsasən qaytarılmasına görə “Optimal Electronics” tam məsuliyyət daşıyır və bu kreditlərin istehlak kreditləri kimi göstərilməsi daha məqsədəuyğun hesab edilir.

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Biznes kreditləri								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	35	-	-	35	14,872	-	-	14,872
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr ərzində verilmiş	98	-	-	98	33,249	-	-	33,249
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(20)	-	-	(20)	(12,882)	-	-	(12,882)
Digər dəyişikliklər	(14)	-	-	(14)	(49)	-	-	(49)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	64	-	-	64	20,318	-	-	20,318
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	99	-	-	99	35,190	-	-	35,190

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Biznes kreditləri								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr ərzində verilmiş	35	-	-	35	14,872	-	-	14,872
Dövr ərzində tanınması	-	-	-	-	-	-	-	-
dayandırılmış	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	35	-	-	35	14,872	-	-	14,872
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	35	-	-	35	14,872	-	-	14,872

Dövr ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir və gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat Qeyd 23-də göstərilir. Əsas dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

- Dövr ərzində kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (və ya azalması) və ya dəyərsizləşməsi və sonradan 12 aylıq və bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərlərinin artması (və ya azalması) səbəbindən 1-ci, 2-ci və 3-cü Mərhələlər arasında köçürmələr;
- Dövr ərzində tanınmış yeni maliyyə alətləri üzrə əlavə ehtiyatların hesablanması, eləcə də dövr ərzində maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində ehtiyatın azaldılması;
- Dövr ərzində modellər ilə bağlı fərziyyələrdəki dəyişikliklər, o cümlədən ECL modellərindəki ilkin məlumatlarının müntəzəm olaraq yenilənməsi nəticəsində PD, EAD və LGD-də baş verən dəyişikliklərə görə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsinə təsir.

Aşağıdakı cədvəldə amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən və gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanınan müştərilərə verilmiş kreditlər ilə bağlı kredit riskinin təhlili göstərilir. Müştərilərə verilmiş kreditlərin balans dəyəri, həmçinin Şirkətin belə kreditlər üzrə kredit riskinə maksimal məruz qalmasını əks etdirir.

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
KOS kreditləri				
- Ən yüksək dərəcə	568,017	-	-	568,017
- Yüksək dərəcə	40,624	-	-	40,624
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	179,693	179,693
Ümumi balans dəyəri	608,641	-	179,693	788,334
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(4,419)	-	(61,336)	(65,755)
Balans dəyəri	604,222	-	118,357	722,579

31 dekabr 2019-cu il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Daşınmaz əmlak kreditləri				
- Ən yüksək dərəcə	467,744	-	-	467,744
- Yüksək dərəcə	486,993	-	-	486,993
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	954,737	-	-	954,737
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(24,248)	-	-	(24,248)
Balans dəyəri	930,489	-	-	930,489
İstehlak kreditləri				
- Ən yüksək dərəcə	31,857,999	-	-	31,857,999
- Yüksək dərəcə	805,675	-	-	805,675
- Orta dərəcə	-	88,782	-	88,782
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	43,775	-	43,775
- Defolt	-	-	1,284,633	1,284,633
Ümumi balans dəyəri	32,663,674	132,557	1,284,633	34,080,864

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(63,227)	(25,245)	(691,655)	(780,127)
Balans dəyəri	32,600,447	107,312	592,978	33,300,737
<i>Biznes kreditləri</i>				
- Ən yüksək dərəcə	35,190	-	-	35,190
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	35,190	-	-	35,190
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(99)	-	-	(99)
Balans dəyəri	35,091	-	-	35,091

31 dekabr 2018-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
<i>KOS kreditləri</i>				
- Ən yüksək dərəcə	335,621	-	-	335,621
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	142,469	142,469
Ümumi balans dəyəri	335,621	-	142,469	478,090
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(659)	-	(53,314)	(53,973)
Balans dəyəri	334,962	-	89,155	424,117

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
<i>Daşınmaz əmlak kreditləri</i>				
- Ən yüksək dərəcə	39,642	-	-	39,642
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	39,642	-	-	39,642
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(124)	-	-	(124)
Balans dəyəri	39,518	-	-	39,518
<i>İstehlak kreditləri</i>				
- Ən yüksək dərəcə	21,971,725	-	-	21,971,725
- Yüksək dərəcə	763,398	-	-	763,398
- Orta dərəcə	-	47,492	-	47,492
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	28,382	-	28,382
- Defolt	-	-	881,321	881,321
Ümumi balans dəyəri	22,735,123	75,874	881,321	23,692,318
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(53,871)	(15,909)	(666,969)	(736,749)
Balans dəyəri	22,681,252	59,965	214,352	22,955,569
<i>Biznes kreditləri</i>				
- Ən yüksək dərəcə	14,872	-	-	14,872
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	14,872	-	-	14,872
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(35)	-	-	(35)
Balans dəyəri	14,837	-	-	14,837

Yuxarıdakı cədvəllərdə istifadə olunan ödəmə qabiliyyəti dərəcələri üzrə kredit riskinin təsnifatı sistemi haqqında məlumat Qeyd 23-də göstərilir.

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Kreditlər üzrə təminatın alınması ilə bağlı Şirkətin siyasəti hesabat dövrü ərzində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmiş və əvvəlki dövrdən etibarən Şirkətin saxladığı təminatın ümumi keyfiyyətində ciddi dəyişiklik olmamışdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	KOS kreditləri
Girovla təmin edilmiş kreditlər:	
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	156,927
- sair aktivlər	12,080
Cəmi	169,007
Təminatlı kreditlər	553,572
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	722,579

31 dekabr 2019-cu il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Daşınmaz əmlak kreditləri	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:				
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	930,489	-	-	930,489
- sair aktivlər	-	22,647,762	19,140	22,666,902
Cəmi	930,489	22,647,762	19,140	23,597,391
Təminatlı kreditlər (zəminlə)	-	10,652,975	15,951	10,668,926
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	930,489	33,300,737	35,091	34,266,317

31 dekabr 2018-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	KOS kreditləri
Girovla təmin edilmiş kreditlər:	
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	89,155
Cəmi	89,155
Təminatlı kreditlər	334,963
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	424,118

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Daşınmaz əmlak kreditləri	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:				
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	39,518	-	-	39,518
- sair aktivlər	-	12,631,911	12,380	12,644,291
Cəmi	39,518	12,631,911	12,380	12,683,809
Təminatsız kreditlər	-	927,466	-	927,466
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərde qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərde qiymətləndirilən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	39,518	13,559,377	12,380	13,611,275

Sair aktivlər əsasən avadanlıqlardan ibarətdir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qəbul edilmiş girov təminatının balans dəyəri (bu məbləğlərin hansı daha aşağı olarsa) göstərilir; digər məlumatlar isə təminatsız kreditlər üzrə risklərin tərkibində açıqlanır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

Təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər vasitəsilə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin azalma səviyyəsi aşağıdakı aktivlər üçün təminatın dəyərini ayrıca açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərinə bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər (“dəyərindən artıq təminatlı aktivlər”) və (ii) təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər (“dəyərindən az təminatlı aktivlər”). 31 dekabr 2019-cu il tarixinə dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Dəyərsizləşmiş aktivlər:				
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərde qiymətləndirilən kreditlər</i>				
KOS kreditləri	225,455	762,500	497,124	-
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərde qiymətləndirilən kreditlər</i>				
Daşınmaz əmlak kreditləri	466,565	1,396,925	463,924	350,000
İstehlak kreditləri	22,060,109	44,313,445	11,240,628	557,688
Biznes kreditləri	19,140	33,200	15,951	-

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə dəyərsizləşməsindən asılı olmayaraq bütün kreditlər üzrə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Dəyərsizləşmiş aktivlər:				
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərde qiymətləndirilən kreditlər</i>				
KOS kreditləri	142,469	550,000	335,621	-
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərde qiymətləndirilən kreditlər</i>				
Daşınmaz əmlak kreditləri	39,642	117,000	-	-
İstehlak kreditləri	1,967,508	3,192,870	21,724,810	10,675,697
Biznes kreditləri	8,679	22,000	6,193	3,724

Şirkət təminatın dəyərini kreditlərin verildiyi anda qiymətləndirir. Bu Qeyddə göstərilən təminatın dəyəri girov qoyulan aktivlərin likvidlik səviyyəsini və keyfiyyətini əks etdirmək üçün qiymətləndirməni diskontlaşdırdıqdan sonra təqdim edilən dəyərdir. Şirkət əsasən fiziki şəxslərə mebel və digər məişət avadanlıqları almaq üçün kreditlər verir. Bu mebel və avadanlıqlar kreditin verildiyi anda girov qoyulur ki, bu da kredit portfeli üzrə təminatın əksər hissəsini təşkil edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin hər bir kateqoriyasınının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 26-ya baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlərin faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 28-də açıqlanır.

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

9 Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Binalar	Kompüter və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Qeyri- maddi aktivlər	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	554,173	33,920	31,432	7,119,525
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(1,269,736)	(186,870)	(34,744)	(5,625)	(1,496,975)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	5,230,264	367,303	(824)	25,807	5,622,550
Əlavələr	-	31,177	-	-	31,177
Silinmələr	-	(17,307)	-	-	(17,307)
Köhnəlmə/amortizasiya xərci	(263,893)	(108,492)	-	(3,143)	(375,528)
Silinmiş aktivlər üzrə amortizasiya xərci	-	17,307	824	-	18,131
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	4,966,371	289,988	-	22,664	5,279,023
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	568,043	33,920	31,432	7,133,395
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(1,533,629)	(278,055)	(33,920)	(8,768)	(1,854,372)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	4,966,371	289,988	-	22,664	5,279,023
Əlavələr	-	130,900	-	-	130,900
Silinmələr	-	(9,003)	-	-	(9,003)
Köhnəlmə/amortizasiya xərci	(260,000)	(119,155)	-	(3,143)	(382,298)
Silinmiş aktivlər üzrə amortizasiya xərci	-	8,375	-	-	8,375
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	4,706,371	301,105	-	19,521	5,026,997
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	689,940	33,920	31,432	7,255,292
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(1,793,629)	(388,835)	(33,920)	(11,911)	(2,228,295)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	4,706,371	301,105	-	19,521	5,026,997

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə qeyri-maddi aktivlər əsasən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsi üçün istifadə olunan proqram təminatı üzrə lisenziyadan və modullardan ibarətdir.

10 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri

Şirkət ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri adətən 12 ay müddətinə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması hüququnu da nəzərdə tutur.

Müqavilələrə icarə və qeyri-icarə komponentləri daxil ola bilər. Şirkət icarə komponentlərini qeyri-icarə komponentlərindən ayırmaq əvəzinə, onları vahid icarə komponenti kimi uçota almaq üsulunu seçmişdir.

İcarə şərtləri fərdi qaydada nəzərdən keçirilir və icarə müqavilələrinə bir çox fərqli şərtlər daxil edilir. İcarə müqavilələrində icarəyə verənin icarə predmeti olan aktivləri ilə bağlı təminat hüququndan başqa heç bir xüsusi şərt nəzərdə tutulmur. İcarə predmeti olan aktivlər kreditlər üzrə təminat kimi istifadə edilə bilməz.

10 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri (davamı)

Şirkətin bir sıra icarə müqavilələrinə icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi hüquqları daxil edilmişdir. Bu hüquqlar Şirkətin fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə olunmasında əməliyyat çevikliyinin artırılması üçün tətbiq olunur. İcarə müddətinin uzadılma və ləğvetmə hüquqlarının əksəriyyəti Şirkət və müvafiq icarəyə verənlər tərəfindən icra edilə bilər.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə qədər əmlak və avadanlıqların icarəsi əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilmişdir. 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən icarə müqavilələri icarəyə götürülmüş aktivin Şirkətin istifadəsi üçün hazır olduğu tarixdən başlayaraq müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır.

İstifadə hüquqlu aktivlərin icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Binalar
1 yanvar 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	-
Əlavələr	383,811
Amortizasiya xərci	(14,215)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	369,596

Şirkət icarə öhdəliklərini aşağıdakı kimi tanımışdır:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2019	1 yanvar 2019
Qısamüddətli icarə öhdəlikləri	26,764	-
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	299,984	-
Cəmi icarə öhdəlikləri	326,748	-

İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci 5,937 AZN təşkil etmişdir.

Qısamüddətli icarə xərcləri ümumi və inzibati xərclərin tərkibində göstərilmişdir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019
Qısamüddətli icarə xərcləri	107,655

2019-cu il ərzində icarə müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər 170,655 AZN təşkil etmişdir.

11 Sair aktivlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər	1,354,087	676,665
Cəmi maliyyə aktivləri	1,354,087	676,665
Təxirə salınmış xərclər	113,243	60,433
Cəmi sair aktivlər	1,467,330	737,098

Ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər müştərilərin ödənişləri üzrə hesablaşma-kassa xidmətləri göstərən müəssisələrdən alınacaq yolda olan pul vəsaitlərini əks etdirir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti “yüksək dərəcə” kimi qiymətləndirilmişdir. Şirkətin kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 23-də təsvir edilir.

11 Sair aktivlər (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Şirkət ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üzrə yanaşma Qeyd 23-də təqdim edilir.

12 Buraxılmış borc qiymətli kağızlar

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	4,026,353	2,791,816
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızlar	4,026,353	2,791,816

19 fevral 2019, 29 aprel 2019 və 14 noyabr 2019-cu il tarixində Şirkət müvafiq olaraq nominal dəyəri 1,000 AZN olan 2,000,000 AZN həcmində 2,000 ədəd, nominal dəyəri 1,000 AZN olan 1,000,000 AZN həcmində 1,000 ədəd və nominal dəyəri 1,000 AZN olan 1,000,000 AZN həcmində 1,000 ədəd faizli təmin edilməmiş istiqrazlar buraxmışdır. Bu emissiyalar Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsində müvafiq olaraq AZ2003020602, AZ2004020601 və AZ2005020600 dövlət qeydiyyat nömrələri ilə qeydiyyata alınmışdır. İstiqrazların tədavül müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi isə müvafiq olaraq illik 9.5%, 10.5% və 10.5% olmaqla, hər bir təqvim ayından bir ödəniləcəkdir. İstiqrazların yerləşdirilməsi üzrə anderrayterlər müvafiq olaraq “Paşa Kapital”, “AzFinance” və “UniCapital” investisiya şirkətləridir. 8 oktyabr 2018 və 3 dekabr 2018-ci il tarixində Şirkət müvafiq olaraq nominal dəyəri 1,000 AZN olan 2,000,000 AZN həcmində 2,000 ədəd və nominal dəyəri 1,000 AZN olan 1,000,000 AZN həcmində 1,000 ədəd faizli təmin edilməmiş istiqrazlar buraxmışdır. Bu emissiyalar Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsində müvafiq olaraq AZ2001020604 və AZ2002020603 dövlət qeydiyyat nömrələri ilə qeydiyyata alınmışdır. İstiqrazların tədavül müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi isə 10.5% olmaqla, hər bir təqvim ayından bir ödəniləcəkdir. İstiqrazların yerləşdirilməsi üzrə anderrayter “AzFinance” investisiya şirkətidir. Korporativ istiqrazlar üzrə qalıqlara əsas borc məbləği və hesablanmış faizlər daxildir.

Buraxılmış borc qiymətli kağızların hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 26-ya baxın. Buraxılmış borc qiymətli kağızların faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir.

13 Banklardan alınmış kreditlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ödəniş tarixi	Nominal faiz dərəcəsi	2019	2018
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4 oktyabr 2020	13%	2,350,000	3,007,150
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	18 iyul 2020	11%	4,015,515	-
Paşa Bank ASC	29 dekabr 2020	11%	11,669,343	6,657,928
Cəmi banklardan alınmış kreditlər			18,034,858	9,665,078

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə yuxarıdakı cədvəldə göstərilən kreditlər üzrə qalıqlar əsas borc məbləği və hesablanmış faizlərdən ibarətdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə hesablanmış ödəniləcək faizlər 50,010 AZN (2018: 30,740 AZN) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixində başa çatan illər üzrə banklardan alınmış kreditlər üzrə faiz dərəcələri bazar faiz dərəcələrinə uyğun olmuşdur. 31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə banklardan alınmış kreditlərin balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrində hər hansı maliyyə və qeyri-maliyyə şərtləri nəzərdə tutulmur.

Banklardan alınmış kreditlərin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddəti və faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir.

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

14 Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
“Embawood” MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	198,934	366,473
Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	166,651	134,477
Cəmi tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	365,585	500,950

15 Nizamnamə kapitalı

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə Şirkətin təsdiq edilmiş nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 500 AZN olan 20,000 ədəd adi səhmdən ibarət olmuşdur. 31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə səhm buraxılmamış və dövriyyədə olmamışdır.

16 Sair öhdəliklər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
İşçilərə ödənilməli vəsaitlər	187,695	122,430
Digər	50,251	35,811
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	237,946	158,241
Təxirə salınmış faiz gəlirləri	2,558,329	1,840,254
Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər	19,333	14,974
Digər	30,037	33,809
Cəmi sair öhdəliklər	2,845,645	2,047,278

Maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 26-da göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 28-də açıqlanır.

17 Faiz gəlirləri və xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlər	9,919,256	6,885,353
Cəmi effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	9,919,256	6,885,353
Faiz və digər oxşar xərclər		
Banklardan alınmış kreditlər	1,607,729	1,196,587
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	504,767	66,445
İcarə öhdəlikləri	5,937	-
Cəmi faiz və digər oxşar xərclər	2,118,433	1,263,032
Xalis faiz gəlirləri	7,800,823	5,622,321

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

18 Haqq və komissiya xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Haqq və komissiya xərcləri		
<i>FVTPL kateqoriyasına təsnifləşdirilməyən maliyyə alətləri üzrə</i>		
<i>haqq və komissiya xərcləri</i>		
- Ödəmə məntəqlərindəki əməliyyatlar	449,729	190,902
- Digər	85,068	35,420
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	534,797	226,322

19 İnzibati və sair əməliyyat xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	1,963,338	1,797,360
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	382,298	375,528
Reklam xərcləri	276,860	256,389
İcarə xərcləri	107,655	95,841
Peşəkar xidmət haqları	79,474	61,141
Rabitə xərcləri	62,825	46,469
Vergi xərcləri	49,803	53,862
Təmir və texniki xidmət xərcləri	27,826	109,984
İstifadə hüquqlu aktivlərin amortizasiya xərcləri	14,215	-
Agentlik xərcləri	13,707	215,417
Digər xərclər	173,329	128,378
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri	3,151,330	3,140,369

İşçi heyəti ilə bağlı xərclərə 269,220 AZN (2018: 330,127 AZN) məbləğində sosial sığorta ödənişləri daxildir.

20 Mənfəət vergisi

(a) Mənfəət vergisi xərcinin/(gəlirinin) komponentləri

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Cari vergilər	902,686	449,772
Təxirə salınmış vergilər	(5,511)	25,499
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	897,175	475,271

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

20 Mənfəət vergisi (davamı)

(b) Mənfəət vergisi xərci ilə mənfəət və ya zərərin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müvafiq vergi dərəcəsinə olan hasilinin üzvləşməsi

2019 və 2018-ci illər ərzində Şirkətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzvləşməsi aşağıda göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Vergidən əvvəlki mənfəət	4,149,000	2,302,565
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20% dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci	829,800	460,513
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin vergi effekti:		
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	65,618	14,758
- Sair	1,757	-
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	897,175	475,271

(c) Müvəqqəti fərqlərin növləri üzrə təxirə salınmış vergilərin təhlili

BMHS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% (2018: 20%) dərəcəsində qeydə alınır.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	1 yanvar 2019	Mənfəət və ya zərəre gəlir kimi yazılmışdır	31 dekabr 2019
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Müştərilərə verilmiş kreditlər	-	42,324	42,324
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(89,237)	(13,571)	(102,808)
İstifadə hüquqlu aktivlər	-	(64,919)	(64,919)
İcarə öhdəlikləri	-	65,350	65,350
Sair öhdəliklər	44,005	(23,672)	20,333
Təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyi	(45,232)	5,511	(39,721)

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üçün müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	1 yanvar 2018	Mənfəət və ya zərəre gəlir kimi yazılmışdır	Birbaşa olaraq kapitala xərc kimi yazılmışdır (BMHS 9-a keçid)	31 dekabr 2018
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Müştərilərə verilmiş kreditlər	190,710	(19,894)	(170,816)	-
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(83,632)	(5,605)	-	(89,237)
Sair öhdəliklər	44,005	-	-	44,005
Təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyi	151,083	(25,499)	(170,816)	(45,232)

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

21 Dividendlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
	Adi səhmlər	Adi səhmlər
1 yanvar tarixinə ödənilməli dividendlər	-	-
II ərzində elan edilmiş dividendlər	1,500,000	450,000
II ərzində ödənilmiş dividendlər	(1,500,000)	(450,000)
31 dekabr tarixinə ödənilməli dividendlər	-	-

Bütün dividendlər Azərbaycan manatı ilə elan edilir və ödənilir.

22 Seqmentlər üzrə təhlil

Fəaliyyət seqmentləri – müəssisənin biznes fəaliyyəti zamanı mənfəət əldə edə bildiyi və ya xərc çəkdiyi, əməliyyat nəticələrinin fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs tərəfindən mütəmadi olaraq nəzərdən keçirildiyi və haqqında ayrıca maliyyə məlumatlarının mövcud olduğu komponentlərdir. Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs resursların bölüşdürülməsi və müəssisənin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi ilə məşğul olan şəxs və ya şəxslər qrupu ola bilər. Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxsin funksiyaları Şirkətin İdarə Heyəti tərəfindən yerinə yetirilir.

Şirkətin fəaliyyəti iki əsas biznes seqmenti üzərində qurulmuşdur:

- Fərdi bankçılıq – istehlak və daşınmaz əmlak kreditlərinin verilməsi;
- Korporativ bankçılıq – kreditlər və digər maliyyələşdirmə vəsaitlərinin təqdim edilməsi.

Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs seqmentlər üzrə fəaliyyət nəticələrini vergidən əvvəlki mənfəətə əsasən qiymətləndirir.

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Fərdi bankçılıq	Korporativ bankçılıq	Cəmi
2019			
<i>Üçüncü tərəflərdən yaranan gəlirlər:</i>			
- Faiz gəlirləri	9,810,429	108,827	9,919,256
- Haqq və komissiya gəlirləri	23,384	89,304	112,688
Cəmi gəlirlər	9,833,813	198,131	10,031,944
Faiz xərcləri	(2,078,819)	(39,615)	(2,118,434)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(67,564)	(11,783)	(79,347)
Haqq və komissiya xərcləri	(524,796)	(10,000)	(534,796)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	963	-	963
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(3,092,400)	(58,930)	(3,151,330)
Seqment nəticələri	4,071,197	77,803	4,149,000

22 Seqmentlər üzrə təhlil (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Fərdi bankçılıq	Korporativ bankçılıq	Cəmi
2018			
<i>Üçüncü tərəflərdən yaranan gəlirlər:</i>			
- Faiz gəlirləri	6,810,268	75,085	6,885,353
- Haqq və komissiya gəlirləri	107,382	4,250	111,632
Cəmi gəlirlər	6,917,650	79,335	6,996,985
Faiz xərcləri	(1,248,711)	(14,321)	(1,263,032)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(11,949)	(53,314)	(65,263)
Haqq və komissiya xərcləri	(223,756)	(2,566)	(226,322)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	565	-	565
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(3,104,762)	(35,607)	(3,140,369)
Seqment nəticələri	2,329,037	(26,473)	2,302,564

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Risklərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparan bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Şirkət kredit riskinə məruz qalır.

Kredit riski Şirkətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində yaranır ki, bu da maliyyə aktivlərinin və balansdankənar kredit öhdəliklərin yaranmasına səbəb olur.

Şirkətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks etdirilir. Təqdim edilmiş maliyyə zəmanətləri, kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər, istifadə edilməmiş kredit xətləri və ixrac/idxal akkreditivləri üçün maksimal kredit riski öhdəliyin məbləğidir.

Kredit riskinin idarə edilməsi. Kredit riski Şirkətin biznesi üçün yeganə əhəmiyyətli riskdir. Buna görə, rəhbərlik kredit riskinin idarə edilməsinə xüsusi diqqət yetirir.

Kredit riskinin bazar şəraitindən, gələcək pul axınlarından və zamandan asılı olaraq dəyişməsinə görə risklərin idarə edilməsi məqsədilə qiymətləndirilməsi müərkəb prosesdir və modellərin istifadəsini tələb edir. Aktivlər portfeli üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi defoltun baş vermə ehtimalına, müvafiq zərər əmsallarına və kontragentlər arasında defolt vəziyyətlərinin korrelyasiyası ilə bağlı əlavə təxminləri tələb edir.

Fiziki şəxslərin qiymətləndirilməsi metodologiyası təhsil, fəaliyyət sahəsi, iş yeri, kredit tarixçəsi, xalis aylıq gəlir kimi meyarlar əsasında həyata keçirilir. Təqdim olunan məlumatlara əsasən müştərinin ərizəsi ya təsdiqlənir ya da imtina edilir.

Əsas kredit risklərinin idarə edilməsi metodları Şirkətin qəbul etdiyi Kredit Siyasətində qeyd olunur. Bu, əvvəlcədən müəyyən edilmiş meyarlara əsasən (sahə, müddət, əlaqəli tərəflər, region və.s) limitlərin təyin edilməsi və kredit portfelinin diversifikasiyasını əhatə edir. Kreditlər, həmçinin başlanğıcda və müddətin sonuna qədər “ən yaxşı praktika reytingi” və “qiymətləndirmə sistemləri” əsasında təyin edilmiş risk dərəcələrinə görə təsnifləşdirilir. Bu vasitələr həmçinin potensial itkilər üçün münasib ehtiyatların yaradılmasında da istifadə ediləcək. Kredit əməliyyatları ilə bağlı ARMB tərəfindən tətbiq edilən bütün məhdudiyat və normativlər Şirkətin Kredit Siyasətində nəzərə alınıb.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Limitlər. Şirkət məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Belə risklərə mütəmadi olaraq nəzarət edilir və limitlərə ildə bir dəfədən az olmayaraq yenidən baxılır.

Müştərilərlə iş üzrə kredit mütəxəssisləri tərəfindən yaradılmış kredit ərizələri kredit limitinin təsdiqlənməsi üçün müvafiq kredit komitəsinə təqdim edilir. Kredit riski, həmçinin hüquqi və fiziki şəxslərin təminat və zəmanətlərini almaqla idarə olunur. Kredit riskinin monitorinqi məqsədləri üçün kredit departamentinin mütəxəssisləri tərəfindən müntəzəm olaraq müştərilərin fəaliyyəti və maliyyə göstəricilərinin təhlili əsasında hesabatlar hazırlanır. Ödəmə qabiliyyəti aşağı olan müştərilər ilə bağlı əhəmiyyətli risklər haqqında məlumat İdarə Heyətinə təqdim olunur və onun tərəfindən təhlil edilir.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Şirkət iki yanaşmadan istifadə edir: Daxili risk əsaslı reyting sistemi (IRB) və beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - “S&P”, Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyən edilən xarici kredit reytingi sistemi. Daxili və xarici kredit reytingləri və müəyyən edilmiş defolt ehtimalları intervalları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Müvafiq daxili reytinglər	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (S&P)
Ən yüksək dərəcə	0	AAA- dan BB+ dək
Yüksək dərəcə	1	BB- dən B+ dək
Orta dərəcə	2 - 3	B, B-
Xüsusi monitorinq tələb edir	4	CCC+ dən CC- dək
Defolt	5 - 9	C, D-I, D-II

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – daha ətraflı monitorinq və bərpəedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

IRB sistemi Şirkət daxilində işlənilib hazırlanır və reytinglər rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilir. Şirkət aktivin növündən asılı olaraq kredit riskinin qiymətləndirilməsi üçün müxtəlif üsullardan istifadə edir. Belə sistemlərin ən çox istifadə olunan üç növü aşağıda göstərilir:

- *Modelə əsaslanan sistem:* bu sistem çərçivəsində kredit riski reytingləri kredit şöbəsinin mütəxəssislərinin məhdud iştirakı ilə müstəqil şəkildə işlənilib hazırlanmış statistik modellərin vasitəsilə təyin edilir. Statistik modellər keçmiş dövrlərdə baş vermiş defolt vəziyyətləri barədə məlumatlara əsasən proqnozlaşdırma üçün optimal sayılan keyfiyyət və kəmiyyət məlumatlarını əhatə edir.
- *Ekspert mülahizəsinə əsaslanan sistem:* bu sistem çərçivəsində kredit riski reytingləri Şirkət daxilində hazırlanmış daxili metodologiya və müxtəlif keyfiyyət və kəmiyyət amilləri əsasında kredit şöbələrinin təcrübəli mütəxəssisləri tərəfindən təyin edilir. Bu metod mürəkkəb statistik modellərə deyil, ekspert metodologiyasına və mülahizələrinə əsaslanır.
- *Hibrid sistem:* bu reyting sistemi yuxarıda göstərilən iki sistemin birləşməsidir. Bu sistem ekspertlərin iştirakı ilə əvvəlki dövrün məlumatlarından istifadə etməklə işlənilib hazırlanmışdır.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Şirkət aşağıdakı maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi üçün IRB sistemlərini tətbiq edir: istehlak, korporativ və KOS kreditləri.

Reyting modelləri müntəzəm olaraq Kredit Riski departamenti tərəfindən nəzərdən keçirilir və faktiki defolt məlumatları əsasında fərqlər təhlil edilir və zərurət yarandıqda yenilənir. Şirkət istifadə edilən metoddan asılı olmayaraq, müntəzəm olaraq reytinglərin düzgünlüyünü təsdiqləyir, modellərin proqnozlaşdırılma imkanını hesablayır və qiymətləndirir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin (ECL) qiymətləndirilməsi. ECL gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yeni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). ECL-in qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir. ECL-in qiymətləndirilməsi Şirkət tərəfindən istifadə olunan dörd parametr əsasında həyata keçirilir: defolt ehtimalı (“PD”), defolta məruz qalan dəyər (“EAD”), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (“LGD”) və diskont dərəcəsi (“DR”).

EAD - hesabat dövründən sonra kredit qalığının məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində kredit qalığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir. PD – müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. LGD – defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqlərə əsaslanır. Adətən bu göstərici EAD-nin faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Gözlənilən zərərlər hesabat dövrünün sonuna cari dəyərə diskontlaşdırılır. Diskont dərəcəsi maliyyə aləti üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

ECL-in hesablanması üçün Şirkət 2-ci Mərhələdəki risklər üçün bütöv müddət üzrə (*bütöv müddət üzrə ECL*) və 1-ci Mərhələdəki kreditlər üçün bir illik müddət üzrə (*12 aylıq ECL*) defolt ehtimalı müəyyən etməlidir. BMHS 9-un tətbiqi ilə bağlı olaraq təxmini yanaşmadan istifadə edilmişdir. Markov metoduna əsasən ümumi portfel üçün 0, 1, 2, 3 yekun reyting qrupları və defolt (DPD reytingi > 3) arasında keçidləri modeləşdirmək üçün miqrasiya matrisləri istifadə edilmişdir.

ECL-in hesablanması zamanı BMHS 9-un əsas tələblərindən biri gələcək proqnoz məlumatlarının nəzərə alınmasıdır. Adətən bu, iqtisadiyyatın gözlənilən inkişafı (makroiqtisadi məlumat) ilə əlaqədar təxminlərə düzəlişin edilməsini tələb edir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalına belə düzəlişin əlavə edilməsinin nisbətən asan və əlverişli üsulu seçilmiş makroiqtisadi dəyişənlər ilə müqayisədə əvvəlki dövrlərdə baş verən defolt dərəcələrinin davranışını izah edən reqressiya modellərinin istifadə edilməsidir. Bu yanaşma (verilmiş portfel üçün statistik baxımından uyğun olduğu halda) marjinal PD əyrilərini müəyyən zaman anına uyğunlaşdırmaq üçün (mümkün səviyyəyə qədər) istifadə olunur.

Defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi məqsədilə Şirkət aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə defolt vəziyyətinin yarandığını hesab edir:

- borcalanın müqavilə ilə ödənişləri 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- borcalan aşağıda göstərilən ehtimal olunan müflis olma meyarlarına cavab verdikdə:
  - Şirkət borcunu restrukturizasiya etmək məcburiyyətində qaldıqda;
  - borcalan vəfat etdikdə;
  - borcalan müflis olduqda və ya borcalanın müflis olma ehtimalı yüksək olduqda;
  - kreditlər çəkilməmiş kredit zərərlərini əks etdirən əhəmiyyətli dərəcədə güzəştə alındıqda və ya verildikdə.

Məlumatların açıqlanması məqsədilə Şirkət defolt anlayışını dəyersizləşmiş aktivlər anlayışına tam uyğunlaşdırmışdır. Yuxarıda qeyd olunan defolt anlayışı Şirkətin bütün maliyyə aktivlərinə tətbiq edilir.

İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinin qiymətləndirilməsi (SICR) həm fərdi qaydada, həm də portfel əsasında həyata keçirilir. Hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri ilə əlaqədar kredit riskinin əhəmiyyətli artması skoring modellərindən asılı olaraq portfel əsasında və ya fərdi qaydada qiymətləndirilir. Risklərin İdarə Edilməsi departamenti kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən meyarların uyğunluğunu müntəzəm olaraq yoxlayır və təhlil edir. Maliyyə aktivlərinin ödənişi 30 gündən artıq gecikdirildiyi halda, ilkin tanınma vaxtından kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması fərziyyəsi təkzib edilmir.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan biri və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Şirkət maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 30 gün gecikdirildikdə;
- risk üzrə “xüsusi monitorinq tələb edir” ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi təyin edildikdə;
- kredit riski daxili reytinglər əsasında hesablanmış məhdudlaşdırıcı meyarlar əsasında əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda.
- kredit daxili nəzarət proseduruna uyğun olaraq “nəzarət siyahısına” daxil edildikdə.
- Nisbi məhdudlaşdırıcı meyar mövcud skoring modellərindən istifadə etmədən maliyyə alətləri portfeli əsasında müəyyən edildikdə: Şirkət müntəzəm olaraq yüksək kredit riskinə (yüksək kredit riskli regionlar, keyfiyyətsiz maliyyə alətləri, buraxılması dayandırılan maliyyə alətləri) malik seqmentlərin monitorinqini aparır və belə portfeller üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə müəyyən edir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış ECL səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq ECL əsasında dəyersizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyersizləşmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyersizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Şirkət faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər kredit qalığı kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Şirkət həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Şirkət gözlənilən kredit zərərlərini portfel əsasında qiymətləndirir: daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli seqmentləri üçün ECL-in hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir. Bu yanaşma borcalanlar haqqında müəyyən məlumatlar (kreditin vaxtında ödənilməməsi, əvvəlki dövrlər üzrə zərərlər haqqında məlumat, yer və digər proqnoz məlumatları kimi) əsasında portfelin eyni seqmentlərə daxil edilməsini əhatə edir.

Qiymətləndirmə portfel əsasında aparıldıqda Şirkət risk mərhələlərini müəyyən edir və zərər üzrə ehtiyatları ümumi şəkildə hesablayır. Şirkət kredit portfelini kredit riskinin ümumi xüsusiyyətləri əsasında müəyyən edilmiş seqmentlər əsasında ehtiyat şəkildə təhlil edir ki, qrup daxilində kredit portfelleri eyni və ya analoji risklərə malik olsunlar. Əsas ümumi kredit xüsusiyyətlərinə aşağıdakılar daxildir: müştərinin növü (məsələn, topdansatış və ya pərakəndə), məhsulun növü, kredit riskinin reytingi, ilkin tanınma tarixi, ödəmə müddətində qalan tarix, təminatın keyfiyyəti və kredit məbləğinin təminatın dəyərinə nisbəti (LTV). Müxtəlif seqmentlər, həmçinin PD və LGD kimi kredit riski parametrlərindəki fərqləri əks etdirilir. Risklərin İdarə Edilməsi departamenti müntəzəm olaraq qruplar üzrə bölgünün uyğunluğunu yoxlayır və təhlil edir.

Ümumiyyətlə, ECL aşağıdakı kredit riski parametrlərinin hasilinə bərabərdir: effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə cari dəyərə diskontlaşdırılan EAD, PD və LGD. ECL hər bir fərdi kredit qalığını və ya ümumi seqmentin bütöv müddəti ərzində hər bir növbəti il üçün kredit riski parametrlərini proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir. Bu üç komponentin hasili tapılır və bərpa ehtimalını (yəni, maliyyə aktivinin əvvəlki ayda ödənilməsi və ya defolt olması) nəzərə alaraq onlara düzəliş edilir. Bu, hər bir gələcək dövr üçün ECL-in hesablanması effektiv şəkildə təmin edir və sonradan hesabat tarixinə geri diskontlaşdırılaraq toplanır. ECL-in hesablanması üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski parametrlərinin əsas hesablanma prinsipləri. EAD – maliyyə alətinin növündən asılı olaraq dəyişən gözlənilən ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdəfəlik kreditlər üçün EAD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman, borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir.

ECL-in hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yarandıqda, dəstəklənən proqnoz məlumatları da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütöv müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalının hesablanması üçün Şirkət seqmentdən və kreditin növündən (miqrasiya matrisi əsasında hesablanan 12 aylıq defolt ehtimalının ekstrapolyasiyası, əvvəlki dövrlər üzrə defolt məlumatları əsasında bütöv müddət üzrə defolt ehtimalı əyriləri) asılı olaraq müxtəlif statistik üsullardan istifadə edilir.

LGD – defolt olmuş kredit qalığı üzrə zərərin həcmi ilə bağlı Şirkətin proqnozunu əks etdirir. LGD kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır. 12 aylıq və bütöv müddət üzrə LGD defolt hadisəsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin qiymətləndirilməsi yanaşması aşağıdakı göstəriləndiyi kimi, LGD-nin defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən portfel əsasında hesablanmasından ibarətdir:

- LGD modelləşdirməsi zamanı defolta məruz qalmış kredit qalıqları tam ödənilmə və silinmə ilə nəticələncək son iki vəziyyətin (absorbinq vəziyyəti) bütöv müddət üzrə ehtimaldır. LGD iki mümkün son vəziyyətdə ehtimal ilə ölçülən orta çəkili zərər məbləğidir – yəni, kredit ödənilmə halda 0% zərər və silindiyi halda 100% zərər yaranır və bu, reyting şkalası üzrə “9” balla qiymətləndirilir. Nəticədə, LGD parametri yalnız reyting şkalası üzrə 9 bala miqrasiya ehtimalıdır. Buna görə, miqrasiya matrisi yanaşması tətbiq edilmişdir. Bu yanaşmaya əsasən 4-9 reytingləri bir defolt vəziyyəti üzrə qruplaşdırılmamış və ayrı-ayrı vəziyyətlər kimi qeydə alınmışdır. Bu metoda uyğun olaraq 9 reytingi absorbinq vəziyyəti hesab edilir və 4-8 reytinglərdə baş verən defollar 9-cu reytingə bütöv müddət keçid metodu ilə hesablanmış müvafiq LGD göstəricilərinə malik olacaqdır.
- Uzunmüddətli kredit qalıqlarının tamamilə ümitsiz kimi qeydə alınmasının məntiqi standart bərpə variantlarının artıq yerinə yetirilməsindən və LGD-nin hesablanması üçün əsas məlumatlarda əks etdirilməsindən irəli gəlir.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi bölməsindəki reytinglər cədvəlinə baxın.

2019 və 2018-ci illər üzrə LGD-nin hesablanması nəticəsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

Reyting	LGD (2019)	LGD (2018)
4	28.60%	28.72%
5	34.13%	34.52%
6	43.36%	43.27%
7	61.81%	62.24%
8	77.49%	77.28%
9	92.25%	92.25%

ECL modellərinə daxil edilmiş proqnoz məlumatları. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasının qiymətləndirilməsi və gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması zamanı dəstəklənən proqnoz məlumatlarından istifadə edilir. Şirkət kredit riski və gözlənilən kredit zərərlərindəki dəyişikliklər ilə əlaqəli olan bəzi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar (“əsas iqtisadi ssenari”) Şirkətin iqtisadçıları tərəfindən rüblük təqdim edilir və növbəti dörd il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Qeyd 4-ə baxın.

Bazar riski. Bazar riski Şirkətin gəlir və ya kapitalının və ya onun fəaliyyət məqsədlərini yerinə yetirə bilmə qabiliyyətinin bazar faiz dərəcələrinin və ya qiymətlərinin səviyyəsinin dəyişməsi və ya onların dəyişkənliyi nəticəsində mənfəətə məruz qalmasıdır. Bazar riskinə Şirkətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski, valyuta riski, kredit spredləri, əmtəə qiymətləri və səhmlərin məzənnəsi aiddir. Şirkətin riskləri ölçmə metodlarında və ya məruz qaldığı risklərdə, yaxud bu risklərin idarə edilmə və ölçülmə qaydasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Şirkətin əməliyyatları “Embawood” MMC-nin bazar mövqeyi və satışları ilə sıx əlaqəlidir. Şirkətin kredit portfelinin əhəmiyyətli hissəsi “Embawood” MMC-nin istehsal etdiyi mebellərin satışı üçün verilmiş kreditlərdən ibarətdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə belə kreditlər müştərilərə verilmiş ümumi kreditlərin 51%-ni (31 dekabr 2018: 73%) təşkil etmişdir. Şirkət “Embawood” MMC-nin fəaliyyətindən asılı olaraq bazar riskinə məruz qalır. Bu riski idarə etmək üçün rəhbərlik mütəmadi olaraq “Embawood” MMC-nin maliyyə hesabatlarını qiymətləndirir və satış məntəqələrinin bazar mövqeyini nəzərdən keçirir. Kredit portfelinin digər əhəmiyyətli hissəsini təşkil edən “Optimal Electronics”-in məişət texnikalarının satışından yaranan kreditlər 31 dekabr 2019-cu il tarixinə müştərilərə verilmiş ümumi kreditlərin 25%-ni (31 dekabr 2018: 4%) əks etdirir. Bundan əlavə, Şirkət kredit portfelinin diversifikasiyasını əsas prioritet hesab edir. Şirkət ayrı-ayrı tərəfdaşlarla yeni müqavilələr bağlamaqla kredit portfelinə diversifikasiya edir.

Xarici valyuta riski. Şirkət xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Rəhbərlik hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonunda, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Şirkət spekulativ fəaliyyət və ya hedcinq məqsədləri üçün hər hansı törəmə alətlərlə əməliyyat aparmır.

Hesabat dövrünün sonuna Şirkətin məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2019			31 dekabr 2018		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
AZN	36,571,739	(22,991,490)	13,580,249	24,304,205	(13,116,085)	11,188,120
ABŞ dolları	628	-	628	628	-	628
Avro	592	-	592	440	-	440
Cəmi	36,572,959	(22,991,490)	13,581,469	24,305,273	(13,116,085)	11,189,188

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtiylə, hesabat dövrünün sonuna tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklərin mənfəət və ya zərərə, eləcə də kapitala təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
	Mənfəət və ya zərərə təsir	Mənfəət və ya zərərə təsir
ABŞ dollarının 20% möhkəmlənməsi (2018: 20% möhkəmlənməsi)	126	126
ABŞ dollarının 20% zəifləməsi (2018: 20% zəifləməsi)	(126)	(126)
Avronun 20% möhkəmlənməsi (2018: 20% möhkəmlənməsi)	118	88
Avronun 20% zəifləməsi (2018: 20% zəifləməsi)	(118)	(88)
Cəmi	-	-

Valyuta məzənnələrindəki belə dəyişikliklərin Şirkətin mənfəət və ya zərərinə təsirdən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər yalnız Şirkətin funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Şirkət həssaslıq təhlili apararkən aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Şirkətin bu məlumatları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövrə qədər olan müddət ərzində baş verə biləcək bütün dəyişiklikləri əks etdirir. Məlumatların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür.
- Şirkət bütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişəninə mümkün ola biləcək limitləri çərçivəsindəki dəyişikliklərin təsirini açıqlayır.

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Faiz dərəcəsi riski. Şirkət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Şirkətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil aşağıda göstərilir. Cədvəldə Şirkətin cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə müddətlərinə görə (bu tarixlərdən hansı daha tez baş verərsə) təsnifləşdirilir.

	Tələb ediləndək və 1 aydan az	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilə qədər	1 ildən çox	Faizsiz	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>						
31 dekabr 2019						
Cəmi maliyyə aktivləri	3,666,919	18,908,977	10,003,542	2,409,459	1,584,062	36,572,959
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(3,283,635)	(13,802,067)	(5,002,273)	(299,985)	(603,530)	(22,991,490)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri						
	383,284	5,106,910	5,001,269	2,109,474	980,532	13,581,469
31 dekabr 2018						
Cəmi maliyyə aktivləri	3,235,393	5,105,019	13,676,231	1,417,398	871,232	24,305,273
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,644,977)	(2,381,055)	(8,406,142)	(525,670)	(158,241)	(13,116,085)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri						
	1,590,416	2,723,964	5,270,089	891,728	712,991	11,189,188

Şirkət maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Şirkətin əsas idarəedici rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>İllik % dərəcəsi</i>	2019	2018
	AZN	AZN
Aktivlər		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	28%-37%	28%-34%
Öhdəliklər		
Banklardan alınmış kreditlər	11-13%	12-19%
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	9.50-10.50%	10.5%
İcarə öhdəlikləri	11.05%	-

Bütün digər maliyyə aktiv və öhdəlikləri üçün faiz hesablanmır.

Coğrafi risk konsentrasiyası. 31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə Şirkətin kredit fəaliyyətini yalnız Azərbaycan Respublikası ərazisində həyata keçirmişdir. Şirkətin bütün maliyyə aktiv və öhdəlikləri tam olaraq (100%) Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşmişdir ki, bu da bir bölgə üzrə əhəmiyyətli coğrafi konsentrasiyanı göstərir.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərindən yerinə yetirilməsində Şirkətin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Şirkətin rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik riskini idarə etmək məqsədilə Şirkət aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Onlar həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Şirkətin likvidlik siyasəti aşağıdakıları özündə əks etdirir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Şirkətin strateji məqsədlərinə uyğun olan maliyyələşdirmə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və bununla, Şirkətin yerli və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının müəyyən vaxt çərçivəsində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması; və
- Müəyyən vaxt çərçivəsində aktiv və öhdəlik strukturunun davamlı monitorinqinin aparılması.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə öhdəlikləri müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlərə müqavilə üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti daxildir. Belə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlər diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə alətlərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən çox	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>						
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	229,976	-	-	-	-	229,976
Müştərilərə verilmiş kreditlər	4,215,366	19,734,514	10,441,780	2,886,457	198	37,278,315
Sair maliyyə aktivləri	1,354,087	-	-	-	-	1,354,087
Cəmi	5,799,429	19,734,514	10,441,780	2,886,457	198	38,862,378
Öhdəliklər						
Banklardan alınmış kreditlər	(3,429,061)	(11,269,710)	(4,053,066)	-	-	(18,751,837)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	(26,353)	(3,308,699)	(1,110,202)	-	-	(4,445,254)
“Embawood” MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	(198,934)	-	-	-	-	(198,934)
Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	(166,651)	-	-	-	-	(166,651)
İcarə öhdəlikləri	-	(9,000)	(54,000)	(360,000)	-	(423,000)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(237,946)	-	-	-	-	(237,946)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	(4,058,945)	(14,587,409)	(5,217,268)	(360,000)	-	(24,223,622)
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik kəsiri	1,740,484	5,147,104	5,224,512	2,526,458	198	14,638,756

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	Cəmi
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	194,567	-	-	-	194,567
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,266,968	5,196,620	15,841,497	1,588,225	25,893,310
Sair maliyyə aktivləri	676,665	-	-	-	676,665
Cəmi	4,138,200	5,196,620	15,841,497	1,588,225	26,764,542
Öhdəliklər					
Banklardan alınmış kreditlər	(974,943)	(1,989,508)	(6,775,440)	(539,983)	(10,279,874)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	(278,739)	(613,847)	(2,033,042)	-	(2,925,628)
“Embawood” MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	(366,473)	-	-	-	(366,473)
Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	(134,477)	-	-	-	(134,477)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(158,241)	-	-	-	(158,241)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	(1,912,873)	(2,603,355)	(8,808,482)	(539,983)	(13,864,693)
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik kəsiri	2,225,327	2,593,265	7,033,015	1,048,242	12,899,849

Şirkət likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Şirkət aşağıda göstəriləni kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilə qədər	1 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2019-cu il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	5,250,981	18,908,977	10,003,542	2,409,459	36,572,959
Maliyyə öhdəlikləri	(3,887,166)	(13,802,067)	(5,002,273)	(299,984)	(22,991,490)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	1,363,815	5,106,910	5,001,269	2,109,475	13,581,469
31 dekabr 2018-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	4,106,625	5,105,019	13,676,231	1,417,398	24,305,273
Maliyyə öhdəlikləri	(1,803,218)	(2,381,055)	(8,406,142)	(525,670)	(13,116,085)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	2,303,407	2,723,964	5,270,089	891,728	11,189,188

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Rəhbərliyin fikrincə aktiv və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Şirkətin likvidlik riskinin idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, maliyyə təşkilatlarında bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan öhdəliklərin münasib dəyərle əvəz edilməsi imkanı, Şirkətin likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə mezzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilolmalar, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda mövcud maliyyə resurslarından istifadə likvidlik risklərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır.

24 Kapitalın idarə olunması

Kapitalın idarə olunmasında məqsəd Şirkətin fəaliyyətinin fasiləsizliyini və kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

25 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Məhkəmə prosesləri. Adi fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Şirkətə qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Şirkətin Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Prudensial normativlərə riayət edilməsi. Tənzimləyici orqan yerli standartlara uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatları əsasında hesablanan müəyyən normativlərə riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şirkət bütün prudensial normativlərə riayət etmişdir.

Şərti vergi öhdəlikləri. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Şirkətin əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhinə ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilər. Buna görə də vergi orqanları Şirkətin əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə, müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanma bilər. Vergi yoxlamaları həmin yoxlamaların keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhinə düzgündür və vergi qanunvericiliyi ilə bağlı Şirkətin mövqeyi dəyişilməyəcəkdir.

26 Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərildiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərle qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərle qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

Ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

26 Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2019		31 dekabr 2018	
	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilən kreditlər				
- Korporativ kreditlər	722,579	722,579	424,117	424,117
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər - istehlak kreditləri	33,300,738	33,300,738	22,955,569	22,955,569
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər - biznes kreditləri	35,091	35,091	14,837	14,837
- Daşınmaz əmlak kreditləri	930,489	930,489	39,518	39,518
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri				
- Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	229,976	229,976	194,567	194,567
Sair maliyyə aktivləri:				
- Qarşı tərəflərdən alınacaq vəsaitlər	1,354,087	1,354,087	676,665	676,665
CƏMİ	36,572,960	36,572,960	24,305,273	24,305,273

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən öhdəliklərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2019		31 dekabr 2018	
	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Banklardan alınmış kreditlər				
- Banklardan alınmış kreditlər	18,034,858	18,034,858	9,665,078	9,665,078
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar				
- Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	4,026,353	4,026,353	2,791,816	2,791,816
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər				
- “Embawood” MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	198,934	198,934	366,473	366,473
- Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	166,651	166,651	134,477	134,477
Sair maliyyə öhdəlikləri	237,946	237,946	158,241	158,241
CƏMİ	22,664,742	22,664,742	13,116,085	13,116,085

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, eləcə də tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlərin balans dəyəri belə maliyyə alətləri üzrə bazar şərtləri ilə bağlı olan müqavilələrin qısamüddətli olmasına görə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Cədvəldə 2-ci Səviyyə kateqoriyasına daxil edilmiş maliyyə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlilinə əsasən və tərəflərin kredit riskini əks etdirən diskont dərəcəsi üzrə ilkin məlumatlardan istifadə etməklə ümumi qəbul edilmiş qiymətdə qoyulmuş modellərinə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər, banklardan alınmış kreditlər və buraxılmış borc qiymətli kağızların ədalətli dəyəri fərdi aktivlər/öhdəliklərlə bağlı planlaşdırılmış gələcək pul axınlarını müvafiq ilin sonuna olan bazar dərəcələrindən istifadə edərək müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri üzrə diskontlaşdırmaqla hesablanır.

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

27 Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi

BMHS 9 “Maliyyə alətləri” standartına uyğun olaraq, maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri; (b) FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri; (c) FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən pay alətləri və (d) amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında məcburi qaydada qiymətləndirilən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzleşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən	Cəmi
AKTİVLƏR		
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri</i>	229,976	229,976
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər</i>		
- KOS kreditləri	722,579	722,579
- Daşınmaz əmlak kreditləri	930,489	930,489
- İstehlak kreditləri	33,300,737	33,300,737
- Biznes kreditləri	35,091	35,091
<i>Sair maliyyə aktivləri:</i>		
- Ticarət debitor borcları	1,354,087	1,354,087
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	36,572,960	36,572,960

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzleşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən	Cəmi
AKTİVLƏR		
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri</i>	194,567	194,567
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər</i>		
- KOS kreditləri	424,117	424,117
- Daşınmaz əmlak kreditləri	39,518	39,518
- İstehlak kreditləri	22,955,569	22,955,569
- Biznes kreditləri	14,837	14,837
<i>Sair maliyyə aktivləri:</i>		
- Ticarət debitor borcları	676,665	676,665
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	24,305,273	24,305,273

31 dekabr 2019 və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınmışdır.

28 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolayı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Müştərilərə verilmiş kreditlər	84,144	497,124
Agentlik xərcləri	-	198,934
Sair öhdəliklər	60,145	2,046,663

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

28 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Müştərilərə verilmiş kreditlər	22,734	155,000
Agentlik xərcləri	-	366,473
Sair öhdəliklər	13,373	1,617,999

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixində başa çatan illər üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə tanınmış məbləğlər aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Səhmdar
İcarə xərcləri	-	93,023	6,120
Ezamiyyə xərcləri	670	-	-

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Səhmdar
Agentlik xərcləri	-	215,417	-
İcarə xərcləri	-	83,721	6,120
Ezamiyyə xərcləri	666	-	-

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019 Xərclər	2018 Xərclər
Qısamüddətli ödənişlər	411,083	321,888

29 Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

2020-ci ilin əvvəlində Çin və onun hüdudlarından kənar yayılmış yeni növ koronavirus (Covid-19) infeksiyası biznes və iqtisadiyata mənfi təsir göstərmişdir. Rəhbərlik bu vəziyyəti düzəliş edilməsini tələb etməyən hesabat tarixindən sonrakı hadisə hesab edir. Mövcud vəziyyətin qeyri-sabit olmasını və sürətlə inkişaf etdiyini nəzərə alaraq, bu hadisənin Şirkətə mümkün təsirinin kəmiyyətce qiymətləndirilməsini məqsədəuyğun hesab etmirik. 2020-ci ilin birinci rübündə Şirkətin faiz gəliri və mənfəəti 2019-cu ilin birinci rübü ilə müqayisədə 53% və 43% çoxdur. Rəhbərlik hesab edir ki, COVID 19 pandemiyasının təsiri Şirkət üzərində aprel ayından etibarən hiss olunacaq.

Azərbaycan Respublikasında pandemiya ilə əlaqədar elan olunan karantin rejimində fiziki hərəkətin məhdudlaşdırılması səbəbindən yeni kreditlərin verilməsi yalnız onlayn üsulla həyata keçirilir. Buna baxmayaraq, 2019-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə kreditlərin verilməsində əhəmiyyətli azalma baş vermişdir. Şirkət pandemiya qabaq kreditləşmə və yığım strategiyasını onlayn rejimə keçirməyə nail olmuşdur.

Şirkət karantin vəziyyətini nəzərə alaraq müştərilərə ödənişlə bağlı ciddi tədbirləri ertələmiş, karantin müddətinin sonunadək cərimə hesablanmasını dayandırmışdır. Nisbi ifadədə, karantin dövrünün 1-ci uzadılmasına qədər (20.04.2020) 1 gündən çox ödənişi gecikmiş əsas borc məbləği 31 dekabr 2019-cu il tarixdəki vəziyyətə nisbətən 68.8% qədər artmışdır. Lakin bu artım məbləği ümumi kredit portfelinin cəmi 1.9%-nə bərabər olmuşdur.

29 Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr (davamı)

2020-ci ilin birinci rübündə iqtisadi göstəricilərin yaxşı olması səbəbindən əldə edilmiş pul kütləsi ikinci rübdə buraxılmış bondların və banklardan alınmış kreditlərin, əmək haqqının da daxil olduğu əməliyyat xərclərinin ödəniş qrafikində hər hansı dəyişiklik olmayacağı təqdirdə belə öhdəliklərinin ödənilməsinə kifayət edəcəkdir. Şirkət ödəniş tarixi aprel ayına (karantin dövrünə) təsadüf edən 1 milyon AZN məbləğində istiqrazın geri ödənişini həyata keçirmişdir. Karantin dövründə kreditləşmənin aşağı düşməsi ilə əlaqədar işçilərlə bağlı heç bir ixtisar tədbiri aparılmamışdır, əmək haqqı fondu tam ödənilmişdir.

Rəhbərlik COVID-19 pandemiyasının təsirinin müvəqqəti olacağını və qısa müddətdə kredit portfelinin pisləşməsinin müşahidə olunacağını, daha sonra iqtisadi təcridetmələr aradan qaldırıldıqca vəziyyətin tədricən yaxşılaşacağını və istehlak kreditlərinin keyfiyyətinin əvvəlki səviyyəyə qayıdacağını təxmin edir. Şirkət yalnız rəsmi iş yeri, əmək haqqı, iş təcrübəsi və qənaətbəxş kredit tarixçəsi olan müştərilərə istehlak kreditləri verir. Azərbaycan hökuməti COVID-19 pandemiyasından zərər çəkmiş sahibkarlıq subyektlərinə və işsiz əhaliyə dəymiş zərəri azaltmaq üçün maliyyə dəstəyi göstərməyi planlaşdırır. Buna görə rəhbərlik hesab edir ki, belə müştərilərin böyük əksəriyyəti iş yerlərini itirməmiş və karantin qaydaları yumşaldıldıqdan sonra kreditlərini vaxtında ödəyəcəklər.

Bu hadisənin makroiqtisadi proqnozlara təsiri Şirkətin 2020-ci il üzrə BMHS 9-a uyğun gözlənilən kredit zərərləri ilə bağlı ehtiyatların hesablanması zamanı nəzərə alınacaqdır.

Bundan əlavə, koronavirus pandemiyası səbəbindən dünyada neftə olan tələbatın azalması nəticəsində neftin qiymətləri aşağı düşüb. Şirkətin kredit portfeli və borcları yerli valyutada olduğuna görə Azərbaycan manatının xarici valyutalara nisbətə dəyərdən düşməsinin Şirkətin pul axınlarına mənfi təsir göstərəcəyi gözlənilir. Rəhbərlik davam edən prosesləri və onların Şirkətin fəaliyyətinə təsirini yaxından izləyir.

30 1 yanvar 2019-cu il tarixinə qədər icarə əməliyyatlarına tətbiq edilən uçot siyasəti

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan müqayisəli dövrə tətbiq edilən və BMHS 16-ya (İcarə) uyğun olaraq dəyişdirilən uçot siyasəti aşağıda göstərilir.

Əməliyyat icarəsi. Şirkət icarə obyektinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların əsas etibarilə icarəyə verəndən Şirkətə ötürülməsini nəzərdə tutmayan icarə müqaviləsi üzrə icarəyə götürən qismində çıxış etdikdə, ümumi icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. İcarə müddəti icarəyə götürən tərəfindən icarə obyektinin icarəsi haqqında imzalanmış müqavilə əsasında ləğv oluna bilməyən dövr, habelə icarəyə götürənin əlavə ödənişlər etməsindən asılı olmayaraq icarə obyektinin icarəsini artırmaq hüququna malik olduğu əlavə dövrlərdir (əgər icarəyə götürən icarə müddətinin əvvəlində bu seçimi istifadə etməsinə kifayət qədər əmin olarsa).